

Německá menšina na území České republiky

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
7507R041 – Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: **Sandra Lubichová**
Vedoucí práce: Mgr. Marie Holá, Th.D.

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Science, Humanities
and Education

The German Minority in the Czech Republic

Bachelor thesis

Study programme: B7507 – Specialization in Pedagogy
Study branches: 6107R023 – Humanities for Education
7507R041 – German Language for Education

Author: **Sandra Lubichová**
Supervisor: Mgr. Marie Holá, Th.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Sandra Lubichová**
Osobní číslo: **P12000876**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání**
Název tématu: **Německá menšina na území České republiky**
Zadávací katedra: **Katedra filosofie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je charakteristika vývoje a dnešního stavu německé národnostní menšiny na území českých zemí. Práce se dále zaměří na popis kulturních a náboženských specifik dané menšiny.

Studentka se bude v průběhu příprav a vypracování řídit organizačními a metodickými pokyny vedoucí BP.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BENEŠ, Zdeněk. Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948. 2., opr. vyd. Praha: Gallery, 2002, 304 s. ISBN 80-86010-60-0.

SLÁDEK, Milan. Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946. Praha: Pragma, c2002, 205 s. ISBN 80-7205-901-7.

PÁNEK, Jaroslav a Oldřich TŮMA. Dějiny českých zemí. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, 487 s. ISBN 978-80-246-1544-8.

LINDNER, Johanna a Corinna MALECHA. Zůstali tu s námi: příběhy českých Němců = Bei uns verblieben : Geschichten tschechischer Deutscher. Praha: Antikomplex - Shromáždění Němců, 2013, 530 s. ISBN 978-80-904421-7-7.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Pronikání Němců do Čech kolonisační ve 13. a 14. století. Praha, 1938.

SEIBT, Ferdinand. Německo a Češi: dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy. Vyd. 1. Překlad Petr Dvořáček. Praha: Academia, 1996, 464 s. ISBN 80-200-0577-3

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Marie Holá, Th.D.

Katedra filosofie

Datum zadání bakalářské práce: **15. dubna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2016**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí bakalářské práce Mgr. Marie Holé, Th.D. za její odbornou pomoc, cenné rady a připomínky, které mi v průběhu zpracování práce poskytla.

Anotace

Bakalářská práce „Německá menšina na území České republiky“ se zabývá charakteristikou a vývojem vztahů a postojů vůči německé menšině na českém území. Práce je rozdělena na dvě základní části, teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena především na seznámení s historií německé menšiny. Dále se práce zabývá problematikou, jak je tato etnická menšina vnímána pohledem majoritní společnosti. Následující část práce se zabývá postojem majoritní společnosti k německé menšině a zkoumá důvody tohoto postoje, především negativního. Praktická část obsahuje rozhovor s Paní Edeltraud Lubichovou, která se hlásí k sudetským Němcům žijících na českém území.

Klíčová slova

Národnostní menšina, majorita, migrace, postoj k menšinám, etnická skupina

Abstract

Bachelor thesis "The German minority in the Czech Republic" deals with the characteristic and development of relations and attitudes towards the German minority in the Czech Republic. The work is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part is focused on learning about the history of the German minority. Furthermore, the work deals with how is the ethnic minority perceived of the view of the majority society. The next part deals with the attitudes of the majority society to the German minority and studies the reasons for this attitude, mostly negative. The practical part contains an interview with Ms. Edeltraud Lubich, who subscribes to the Sudeten Germans living on Czech territory.

Keywords

National minority, majority, migration, ethnic group, attitudes towards minorities.

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Vymezení základních pojmů.....	12
2.1	Etnická skupina	12
2.2	Multikulturalismus	12
2.3	Národnostní menšina České republiky.....	13
2.4	Migrace.....	13
2.5	Rasismus.....	14
3	Německá kolonizace na českém území.....	14
3.1	Vývoj česko-německých vztahů.....	17
4	Události ovlivňující vztahy mezi Čechy a Němci.....	23
4.1	Vztahy Čechů a Němců před začátkem války.....	23
4.2	První světová válka	25
4.2.1	Vztahy během první světové války	28
4.3	Vznik Československé republiky	29
4.3.1	Postoj Němců ke vznikající Československé republice.....	30
4.4	Druhá světová válka	32
4.4.1	Vztahy během druhé světové války	34
5	Poválečný vývoj německé menšiny na českém území.....	35
5.1	Poválečná situace v Čechách	35
5.2	Odsun německé menšiny	36
5.3	Německá menšina po roce 1948	38
5.4	Vztahy mezi Čechy a Němci.....	41
5	Postavení německé menšiny dnes	43
5.1	Vývoj vztahů mezi Čechy a Němci	43
5.2	Postoj majority k německé menšině.....	43
6	Rozhovor.....	46
7	Závěr	49
	Soupis bibliografických citací.....	52
	Seznam příloh.....	56

1 Úvod

Multikulturalismus je v dnešní době naprosto běžným jevem, který vědomě i nevědomě zasahuje do života všech obyvatel a následně jej i ovlivňuje. V České republice se můžeme setkat s různorodými etnickými skupinami, kupříkladu s Angličany, Slováky, Poláky, Němci, Romy, Ukrajinci a mnoha dalšími. Přestože německá menšina zdánlivě nepatří k problémovým skupinám v Čechách, názory na ni se liší.

Dle provedeného výzkumu ústavem STEM se dnes německá menšina řadí k jedné z nejpozitivněji akceptovatelných etnických skupin v České republice. Liší se však procentuální poměr kladného hodnocení dle generace. Zatímco 79% občanů České republiky ve věkovém rozmezí od 18 do 29 by bez problémů přijalo Němce za svého souseda, u věkové hranice více než šedesáti let se toto procento pohybuje zhruba okolo 68%.¹ Z tohoto výzkumu je možné usoudit, že starší generace má k této národnosti o něco horší vztah než generace mladší. Tento fakt je zcela pochopitelný z důvodu průběhů historických událostí mezi Čechy a Němci, které jsou v průběhu této práce osvětleny.

Češi a Němci mají dlouhou společnou minulost, střetávají se spolu již od začátku našeho letopočtu, kdy byl nejznámější keltský kmen Bójů vytlačen germánským kmenem Markomany. U česky hovořících obyvatel dodnes přetrvávají vůči německé národnosti určité předsudky. Každý z nás disponuje alespoň minimální informativností o průběhu historických událostí, které se těchto dvou národů, dříve kmenů, týkají. Německá země je od počátku našeho letopočtu propagována jako velmoc, která aspirovala nejprve o vytlačení českého kmene z jeho území a později o podmanění si českého národa. Málokdo je však ochoten si připustit, že neustálé historické rozbroje mezi Čechy a Němci vedly k vzájemnému ovlivňování obou kultur a měly na českou zemi i dobrý vliv. V následujících kapitolách jsou rozebrány události, které popisují společnou česko-německou historii. Za následky činů Němců, kteří se během historie snažili o podmanění si Čechů, není možné považovat jen

¹ Stem [online]. [cit. 2016-07-17]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/jaky-je-vztah-obcanu-cr-k-ruznym-narodum-a-etnikum/>

zpusošení české země, nýbrž také velký a rychlý rozvoj. Němci na českém území zakládali města, rozvíjeli nová řemesla a také se zasloužili o rozšíření školství. Je možné konstatovat, že bez Němců bychom se nikdy nestali ekonomicky rozvinutým státem a nikdy bychom nedosáhli nezávislosti. Mnoho lidí má dnes za své sousedy občany s německou národností, aniž by si toho byli vědomi. Německý jazyk již není hlavním udávacím znakem pro tuto menšinu. Velká část této populace po několik generací obývá českou zemi a jsou právoplatnými občany České republiky, ponechávají si však německou národnost pro udržení si svých kořenů. Všechna tato fakta jsou v rámci práce podrobněji upřesněna.

Hlavním cílem této práce je porovnání vývoje vztahů mezi Němci a Čechy dříve a dnes. K určení vztahů během historie poslouží odborné publikace. V práci jsou také rozebírány historické události, které tyto vztahy zásadně ovlivnily.

Autorka si téma práce zvolila, protože je jí osobně blízké. Sama se svou rodinou se řadí k německé národnostní menšině, přestože v Čechách žije její rodina již po několik generací. V místě jejich bydliště je vztah k této etnické menšině odlišný, jelikož většina zdejších obyvatel má kořeny u sudetských Němců. V části vypovídající o současném stavu postoje české majority k německé menšině čerpá autorka také ze svých dosavadních osobních zkušeností. Její rodina žije v severních Čechách již několik generací, proto se jí dostalo uceleného přehledu o dění během války a v poválečném období.

Práce je rozdělena do několika hlavních kapitol, které se dále dělí na podkapitoly. V úvodní kapitole této práce jsou definovány základní pojmy, které jsou důležité pro pochopení tématu. Další kapitola se věnuje dobám kolonizace na českém území, během které se začaly vyvíjet naše mezinárodní vztahy. Třetí kapitola se zaměřuje na první a druhou světovou válku, které byly základním mezníkem proměny postoje české majority vůči německé minoritě. Čtvrtá kapitola popisuje poválečný vývoj v českých zemích a soustředí se také na poválečný odsun Němců z našeho území. Následující kapitola uvádí současný stav tohoto několikatisíciletého sousedství. Poslední kapitola obsahuje rozhovor s paní Edeltraud Lubichovou, která celý svůj život obývá české území a zároveň se hlásí k německé národnosti. Její výpověď potvrzuje fakta, která jsou uvedena v předchozích kapitolách. Stává se tak vhodným doplněním celé práce. V závěru autorka hodnotí dosažené cíle práce, vývoj

vztahů a v neposlední řadě také zdůvodňuje současnou situaci a zdůvodňuje přetrvávající předsudky.

Práce podává ucelený přehled nejen o společné česko-německé historii, ale také nás upozorňuje na fakt, jak se vztahy během století proměňovaly, přestože u většiny sporů mezi těmito dvěma národy převládá jistá analogie.

2 Vymezení základních pojmů

Abychom problematice německé menšiny správně porozuměli a mohli se jí zaobírat hlouběji, je potřeba nejprve vymežit základní pojmy, které jsou pro tuto práci nezbytné. Mezi základní terminologii, se kterou bude tato práce pracovat, patří etnická skupina, multikulturalismus, menšina, migrace a rasismus. K definování přesných významů nám poslouží odborná literatura.

2.1 Etnická skupina

Pojem etnikum je považován za synonymum k termínu etnická skupina. Toto slovo pochází z řečtiny, kde se užívalo ve významu kmen či národ.²

Někdy se pojem etnikum používá též ve významu národnostní menšiny, jejíž kultura se liší od kultury většinové, ale etnikum není nutně totožné s národem. Od rasy se liší etnikum tím, že jeho příslušníci nemají takové fyzické znaky, kterými by se výrazně lišili od příslušníků většiny. Důležitější je spíše odlišnost hodnot, norem, chování a jazyka. Znaky, které příslušníci etnika považují pro sebe za charakteristické, se někdy nazývají etnické vědomí.³

2.2 Multikulturalismus

Jedná se o pojem, který zasahuje do mnoha oblastí, proto je velmi obtížné nalézt jednotnou definici tohoto termínu. Multikultura se skládá ze dvou slov „multi“ znamenající mnoho, či mnohonásobný a ze slova kultura, která se vyznačuje jako sbírka materiálních a duchovních hodnot, které lidé vytvářely již od počátku existence.

Za multikulturní označujeme společnost, ve které se vyskytují různé etnické skupiny, pro které jsou charakteristické různé materiální a duchovní hodnoty. Mezi všemi lidmi bez ohledu na národnostní příslušnost by měla panovat rovnost rasová,

² PRŮCHA, Jan. Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 50-51. Psychologie (Portál). ISBN 978-80-7367-280-5.

³ JANDOUREK, Jan. Slovník sociologických pojmů: 610 hesel. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.

náboženská, politická a také rovnost před zákonem. V dnešní době lze označit téměř každou společnost jako společnost multikulturní. Lidé jsou již po několik staletí ovlivňováni různorodými kulturami, jejich zvyky, tradicemi, hodnotami. Dochází k vzájemnému ovlivňování kultur, které je přirozeným vývojem a procesem, který by mělo doprovázet co nejméně negativních faktorů.⁴

2.3 Národnostní menšina České republiky

„Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“⁵

2.4 Migrace

Pojem migrace pochází z latinského slova „migratio“ znamenající přestěhování, též stěhování. Jedná se o přemísťování osob přes hranice, které doprovází kratší, delší či trvalá změna bydliště. Migrace se dále rozděluje na dva důležité termíny, kterými jsou emigrace a imigrace. Emigrace a imigrace popisují migrační pohyb obyvatelstva

⁴ HLADÍK, Jakub. Multikulturní výchova: (socializace a integrace menšin). Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006, s. 6-7. ISBN 80-7318-424-9.

⁵ Vláda České republiky [online]. [cit. 2016-06-25]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>

v rámci konkrétní země. Výraz imigrace označuje proces přistěhování se do dané země, naproti tomu emigrace se řadí k opačnému jevu a to vystěhování se ze země.⁶

2.5 Rasismus

Rasismus je přesvědčení, či ideologie, která odráží rasový pohled na svět. Lidé, ztotožňující se s touto formou vnímání světa, zastávají názor, že lidé se dělí na samostatné biologické entity nazývané rasy. V rámci rasy se dědí určité znaky z generace na generaci, jako například fyzické vlastnosti, rysy osobnosti, intelekt i dokonce morálka. Základem rasistického postoje je ovšem názor, že některé rasy se vyznačují lepšími vlastnostmi a tudíž jsou nadřazené rasám ostatním. Proto také lidé zastávající tuto ideologii odmítají rasovou rovnoprávnost a v mnohých případech dokonce i možnost existence určité rasy. Příslušníci níže postavených ras, jako jsou černoši či indiáni, by měli dle rasistické teorie vykonávat méně prestižní povolání, zatímco příslušníci nadřazené rasy by měli být obsazováni do vedoucích pozic. Život v rasistické společnosti plný urážek, neúcty a pohrdání má neblahý vliv na společenské vztahy.⁷

3 Německá kolonizace na českém území

Vztahy mezi Čechy a Němci se začaly rozvíjet již v dobách kolonizace. Osudy české a německé země se během historie neustále protínaly. Již od počátku se nejednalo o rovnocenný vztah mezi dvěma národy, nýbrž německý lid vždy měl tendenci si menší sousední národ všemi možnými prostředky podmanit. Alespoň takové informace nám podávají všechny učebnice týkající se historie.

⁶ MAŘÍKOVÁ, Hana, Miloslav PETRUSEK a Alena VODÁKOVÁ. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996, s. 627-628. ISBN 80-7184-164-1.

⁷ JANDOUREK, Jan. Slovník sociologických pojmů: 610 hesel. Praha: Grada, 2012, s.188-189. ISBN 978-80-247-3679-2.

K propojování obou národů docházelo bezpochyby dříve než v 9. století, ale nejdůležitější události, které ovlivnily vývoj vztahů mezi Čechy a Němci, se odehrávají právě od tohoto století.

Velmi diskutovaných tématem ze strany českých a německých historiků byla ještě do poloviny minulého století otázka, kdo byl v Čechách jako první, zda Češi či Němci. Dnes je tato otázka zodpovězena souhlasnou odpovědí obou stran: ani jeden. Čechy byly v době křesťanství osídleny Kelty, jejichž nejvýznamnější kmen Bojové pojmenoval zabranou část území Bohemií (latinsky Biohaemum). Již na počátku našeho letopočtu však byli Keltové z českého území vytlačeni nejdříve germánským kmenem Markomanů a později také Langobardy. Ti se však v 6. století rozhodli přesunout do severní Itálie a v Čechách po sobě nezanechali žádné stopy, například ve formě pojmenování míst, proto není možné prvenství přisoudit germánským kmenům. Od 6. Století přicházely do Čech západoslovanské kmeny, které se v 9. století sjednotily pod knížecí společenství Přemyslovců. Svůj původ odvodili od bájného praotce Čecha, jehož vnučka Libuše si vzala sedláka jménem Přemysl a s ním se usadila na území dnešní Prahy.⁸

Do užšího kontaktu vstoupily Čechy s německou říší v roce 845 prostřednictvím pozvolné christianizace (pokřesťanstění) českého lidu za pomoci sousedních německých kmenů.⁹

V 9. století probíhaly integrační procesy mezi Bohemany a „Němci“. Prvním integračním krokem byl odvod daně „tributum pacis“, spočívající v odvodu 120 volů a pěti set hřiven stříbra panovníkům Franské říše, za vlády Karla Velikého v roce 806. Integrace dále pokračovala dalšími dílčími kroky. V roce 845 náčelníci příhraničních kmenů žádají Ludvíka Němce o křest, v roce 872 přijímá Ludvík Němec mírové poselstvo kmenů českého prostoru a připomíná jejich platbu daně. V roce 874 je uzavírán forchheimský mír a moravské, potažmo české kmeny skládají slib věrnosti Východofranské říši a nakonec kníže Spytihněv v čele náčelníků kmenů českého prostoru se dává dobrovolně v ochranu králi Arnulfovi.

⁸ KOSCHMAL, Walter, Marek NEKULA a Joachim ROGALL. Deutsche und Tschechen: Geschichte, Kultur, Politik. München: C.H. Beck, 2001, s. 33. Beck'sche Reihe. ISBN 3-406-45954-4.

⁹ MACHÁČEK, Pavel. Cesta Čechů a Němců ke dnešku. Praha: Aventinum, 2002, s. 16. ISBN 80-7151-199-4.

Kníže Václav se tedy „nepoddal“ králi Jindřichovi, ale navázal na politickou evidentně integrační tendenci a tradici, trvajících v době jeho vlády prokazatelně již asi 130 let.¹⁰

V každém následujícím století se německý národ rozhodl napadnout národ český alespoň jednou, pokaždé s cílem podrobit si český lid a získat nadvládu nad okolními zeměmi. Přestože náš národ čelil útokům ze strany sousední země, vztahy mezi těmito národy se začaly nejvíce vyostřovat až v 19. století, což znamenalo začátek nevraživosti a skeptického postoje vůči německy mluvícímu obyvatelstvu. Pro lepší představivost jsou v následujících několika odstavcích uvedeny další historické události, které přispěly k postupnému stupňování nenávisti.

V období 9. až 12. století došlo postupně k likvidaci a germanizaci sedmnácti polabských slovanských kmenů. Slovanské státní formace (Sámová říše, Velkomoravská říše, přemyslovský stát) vznikly se značným zpožděním za vývojem podobných struktur u Germánů. Jejich existence však umožnila odolat germánskému tlaku. Polabští a Pobaltští Slované vyšší svazky nevytvořili, nepodařilo se jim včas završit státní vývoj. Dnes tyto slovanské celky – až na lužicko-srbskou menšinu – neexistují. Pohltila je vlna germanizace, které se naši předkové dokázali ubránit.¹¹

V 15. století v době husitského státu došlo k šesti vojenským vpádům křižáckých vojsk – zejména Němců, s cílem naprostého vyhubení husitství a Čechů – v tomto případě navíc s požehnáním Říma a mocenského vedení římskokatolické církve. V tomto případě šlo o mezinárodní vojenské intervence, na kterých se podílela takřka celá tehdejší katolická Evropa té doby, vyjma našich severních slovanských sousedů - Poláků. Opět takřka idylický sousedský vztah. Zde je nutno v rámci objektivit říci, že jako reakce na křižácké vpády do Čech za de facto vlády kněze obce Táboreské Prokopa Holého (1428 - 1434), došlo k několika „spanilým jízdám“ a rejsám do okolních států, Lužice, Míšně, Bavor, Uher, Slezska, Německa a Polska. Tím se podařilo husitům přenést část válečného břímě za hranice českého státu. Cílem bylo jednak oslabit nástupní prostory pro vpády do Čech a jednak šíření

¹⁰ MAKRLÍK, Václav. Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti. Praha: Ideál, 2009, s. 47. ISBN 978-80-86995-07-6.

¹¹ ŠŮSTEK, Václav. Soužití Čechů s Němci v českých zemích, I. In: České národní listy [online]. [cit. 2016-06-25]. Dostupné z: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/souziti-cechu-s-nemci-v-ceskych-zemich-i.html>

husitských manifestů. To bylo zřejmě jediné období v historii, kdy Češi opětovali válečné vpády do Čech stejnou měrou jako do zahraničí, odkud tyto vpády přicházely.¹²

V 17. století po porážce českých stavů na Bílé hoře probíhala třicetiletá válka v Evropě. Obyvatelstvo českých zemí bylo vybito asi na pouhou jednu třetinu původního stavu.¹³

V 18. století opět české země nesly tíži válek mezi Pruskem a Habsburskou říší. Ani Habsburkové nechránili české země před vpády Prusů do Čech.¹⁴

3.1 Vývoj česko-německých vztahů

Jak již bylo v předchozí kapitole zmíněno, vztahy mezi německým a českým společenství mají kořeny již na začátku našeho letopočtu.

Na českém území docházelo k pestrému střídání různých kmenů, což je důkazem proti argumentu některých německých historiků, že původní obyvatelstvo této kotliny bylo německého původu a z toho důvodu musí Němci dnes bojovat za navrácení německé nadvlády.¹⁵

Dle archeologických vykopávek z 5. a 6. století bylo historiky zjištěno, že mezi slovanskými a germánskými kmeny nedocházelo k násilným střetům. Slovanští osadníci se pokojně usazovali vedle germánských Markomanů, dokonce žili ve stejných osadách. Společně se oba kmeny věnovaly obdělávání půdy a chovu

¹² KRUTINA, Jiří. Česko-německé vztahy ve světle dějin. In: České národní listy [online]. [cit. 2016-06-25]. Dostupné z: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/cesko-nemecke-vztahy-ve-svetle-dejin.html>

¹³ KRUTINA, Jiří. Česko-německé vztahy ve světle dějin. In: České národní listy [online]. [cit. 2016-06-25]. Dostupné z: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/cesko-nemecke-vztahy-ve-svetle-dejin.html>

¹⁴ KRUTINA, Jiří. Česko-německé vztahy ve světle dějin. In: České národní listy [online]. [cit. 2016-06-25]. Dostupné z: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/cesko-nemecke-vztahy-ve-svetle-dejin.html>

¹⁵ MACHÁČEK, Pavel. Cesta Čechů a Němců ke dnešku. Praha: Aventinum, 2002, s. 20. ISBN 80-7151-199-4.

dobytká. Docházelo k postupnému splývání obou kmenů a poslovanšťování. Následně také mizely rozdíly ve způsobu života, jazyce, kultuře i mentalitě.¹⁶

Za počátek rozbrojů mezi českým a německým společenstvím můžeme označit příchod věrozvěstů Cyrila a Metoděje do českých zemí. V této době probíhaly na slovanském území neutichající boje s Franky, kteří se řadili ke germánským kmenům, přestože se nejednalo přímo o Němce. Kníže Rostislav se proto rozhodl pozvat do své říše biskupy, kteří by v české zemi položili základy církve. Panovník se zároveň obával velkého vlivu náboženství Francké říše, a proto učinil rozhodnutí o vyhnání franckých kněží z Velké Moravy. Pro tuto příležitost vynalezl Konstantin nové slovanské písmo nazývané hlaholice.

Následkem úspěšné mise soluňských bratrů byl znatelně oslaben vliv římské latinské liturgie a bavorských kněží zajišťujících duchovní i mocenské vazby s východofranským královstvím.¹⁷ Nastalá situace vedla k válečným výpravám ze strany východofranského krále Ludvíka Němce, který se všemožně snažil obnovit svou plnou nadřízenost vůči Velkomoravské říši.¹⁸

Do té doby, než byl Rostislav zrazen svým po moci toužícím synovcem Svatoplukem, dokázal se panovník české země všem nátlakům ubránit. Na území Velkomoravské říše se v té době rozvíjelo křesťanství. Přestože se ve výsledku jednalo o stejné náboženství, museli si lidé zvolit mezi církví katolickou a církví pravoslavnou. Bratři Konstantin a Metoděj přinášeli do zemí pravoslavi a kázání probíhalo také ve staroslovenštině, proti čemuž se Němci bouřili a odsuzovali ho. Za jedinou správnou formu křesťanství považovali katolictví.

Za těchto okolností nastal v Čechách, na Moravě a na Slovensku kulturní boj mezi oběma formami křesťanství. Obě formy se rozvíjely paralelně vedle sebe po delší dobu, dokud se nestřetli dva nepřátelé, kteří začali vyhledávat slabiny svého nepřítele a upozorňovat na své přednosti ve snaze získat si přízeň německých vládců,

¹⁶ RICHTER, Karel. Češi a Němci v zrcadle dějin. Třebíč: Akcent, 1999, s. 10. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-054-4.

¹⁷ RICHTER, Karel. Češi a Němci v zrcadle dějin. Třebíč: Akcent, 1999, s. 13. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-054-4.

¹⁸ RICHTER, Karel. Češi a Němci v zrcadle dějin. Třebíč: Akcent, 1999, s. 13. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-054-4.

biskupů i papeže.¹⁹ Němečtí biskupové však v té době nebojovali za používání německého jazyka při bohoslužbách, nýbrž za jazyk latinský. Použití staroslovanštiny bylo později oficiálně schváleno. Biskupové východofranské říše povolili uctívání Boha ve všech jazycích, nejen v jazyce latinském.

Dle uvedených informací je zřejmé, že i přestože se v této době vedly velké spory mezi českými a německými kmeny, nejednalo se o válku mezi češtvím a němectvím, nýbrž o souboj mezi pravoslavím a katolictvím. Lidé si svou nacionalitu začali uvědomovat až později.

První zmínky o Němcích žijících v Čechách pocházejí z 10. století. V největším počtu se německy hovořící obyvatelstvo stěhovalo do Prahy, která se stala hlavním evropským centrem prodeje. Německým prodejcům bylo dovoleno, dle jejich práva, přistěhovat se do jedné předem určené vesnice.²⁰

V české zemi panovala rovnoprávnost mezi jazykem českým i německým. Většina českých měst měla původní obyvatelstvo z kmene německého. V té době se nejednalo o žádný abnormální jev, nýbrž o naprosto běžnou situaci. Musíme podotknout, že němečtí přistěhovalci byli pro českou zemi velkým přínosem. Zakládali zde města, ve kterých organizovali obchod a řemesla i hutnictví. Žádná z doložených informací nenasvědčuje faktu, že by se Němci považovali za dobyvatele, naopak byli solidními spolu-poddanými domácích panovníků. Němečtí přistěhovalci měli velký vliv na změnu způsobu života českého obyvatelstva. Následkem zavedení obchodu a řemesel se jednalo o druhý kulturní převrat v zemi, přičemž prvním převratem bylo přijetí křesťanství.²¹

Přistěhování Němců do Prahy a okolních českých měst mělo blahodárný vliv na českou společnost. Pod jejich dohledem vznikala nová města a rozvíjela se také řemesla, docházelo k velkému ekonomickému a kulturnímu rozvoji. Tento pokrok nezůstal ojedinělý. Již ve 13. století se uvažovalo o rozvoji v oblasti vzdělání s plánem založit univerzitu. První kroky ke zlepšení vzdělanosti byly vedeny v roce

¹⁹ RÁDL, Emanuel. *Válka Čechů s Němci*. 2. vyd. (1. vyd. v Melantrichu). Praha: Melantrich, 1993, s. 22-23. *České myšlení*. ISBN 80-7023-147-5.

²⁰ KOSCHMAL, Walter, Marek NEKULA a Joachim ROGALL. *Deutsche und Tschechen: Geschichte - Kultur - Politik*. München: Beck, 2001, s. 35. ISBN 3-406-45954-4.

²¹ RÁDL, Emanuel. *Válka Čechů s Němci*. 2. vyd. (1. vyd. v Melantrichu). Praha: Melantrich, 1993, s. 42-45. *České myšlení*. ISBN 80-7023-147-5.

1348 Karlem IV., kdy byla založena Karlova univerzita, podle jejíhož vzoru vznikaly později univerzity po celé jeho rozlehlé říši.

Univerzita byla nazývána univerzitou mezinárodní, čímž se rozumělo, že na studium zde měli právo všichni příslušníci různých států, které byly sjednoceny katolickou církví, a vědění tam podávané se opíralo o učení všech vynikajících křesťanských autorit.²²

Zaměříme-li se na popsané události, povšimneme si, že do této doby neprobíhaly žádné významné konflikty, které by se přímo dotýkaly češství a němectví. Vystává tedy jasná otázka, proč nedošlo ke kulturnímu sjednocení obou kmenů. Za jednu ze zásadních příčin můžeme označit fakt, že se tyto dva kmeny nikdy nesnažili o splnutí. Po dlouhou dobu Češi a Němci žili pouze vedle sebe, ani jeden z kmenů neměl zájem o přijetí prvků té druhé kultury, což se později stalo příčinou neshod a konfliktů mezi oběma kmeny, později i národy. Tento fakt se v žádném historickém období nezměnil, přestože by díky tomu mohlo dojít k velkému ekonomickému, kulturnímu i sociálnímu rozvoji obou zemí.

Poměrné poklidné soužití obou kmenů vzalo za své během přicházející husitské revoluce, jejímž terčem nenávisti byla především vysoká církevní hierarchie, arcibiskup, biskupové, ale i děkani, faráři, mniši a jeptišky. Přestože mezi těmito lidmi bylo mnoho Němců a nelze popřít ani výbuchy národnostních protiněmeckých vášní, zdá se, že Němci byli pronásledováni husity z důvodu stavění se proti revoluci, nikoli pro svůj původ.²³

Oproti tomu se dle německé literatury jednalo o po století trvající instinktivní nenávist Čechů vůči Němcům, která stále nabírala na síle. Jednalo se o nesnášenlivost husitských Čechů proti katolicky založeným Němcům. Také můžeme hovořit o boji chudých Čechů proti zámožným Němcům. Přestože ne všichni Češi byli husité a chudí a Němci bohatí katolíci, převažující většina odpovídala popisu. Z toho důvodu se náboženské a nacionální protiklady překrývaly. Husitské hnutí

²² RÁDL, Emanuel. *Válka Čechů s Němci*. 2.vyd. (1.vyd.v Melantrichu). Praha: Melantrich, 1993, s. 46-47. České myšlení. ISBN 80-7023-147-5.

²³ RICHTER, Karel. *Češi a Němci v zrcadle dějin*. Třebíč: Akcent, 1999, s. 61-62. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-054-4.

mělo na Němce velmi špatný dopad. Docházelo k vyvražďování katolických a německy mluvících obyvatel, převážně kněží, jeptišek a duchovních sester.²⁴

Zde je možné si povšimnout rozdílů interpretace v české a německé literatuře. Zatímco se německá literatura striktně drží verze o vyvražďování nevinných lidí z důvodu německé národnosti, české prameny hovoří o pronásledování odpůrců nastávající revoluce.

V 16. století byl za panovníka české země zvolen Ferdinand I., který přislíbil náboženskou toleranci a podepsal ustanovení, ve kterém byla čeština stanovena za jediný úřední jazyk. Své sliby však, jak se dalo předpokládat, nesplnil, a do Čech přicházeli němečtí řemeslníci, kteří hovořili výhradně německy. Následkem toho došlo k prvnímu protihabsburskému povstání měst, jejichž moc nakonec král zlomil.²⁵

V 17. století byl český národ podroben náboženské převýchově, která znemožňovala jakoukoliv literární nebo vědeckou činnost, která by odporovala potřebám a cílům katolické církve a habsburského domu. Čeština se dostávala do pozadí a na její místo nastupovala němčina. Diskriminace češtiny byla zjevná a úmyslná.²⁶ Jako obrana proti rychle se šířícímu vlivu němčiny byl vydán zákon, který stanovil český jazyk jako jediný úřední jazyk.²⁷ Moc Němců vzrůstala mnohonásobnou rychlostí. Německý jazyk byl Habsburky propagován jako nástroj na sjednocení státu. Centrem říše se stala Vídeň, která byla německá. Pod tlakem se v českých zemích poněmčovala pohraniční i vnitrozemská města, kde se nejednalo již o přistěhovalce Němců, nýbrž o odnárodňování Čechů. Docházelo také ke germanizaci školství k působení německé městské a státní administrativy.²⁸ Jak zde již bylo dříve řečeno, české zdroje hovoří o zrovnoprávnění postavení Čechů a

²⁴ WEIZSÄCKER, Wilhelm. GESCHICHTE DER DEUTSCHEN IN BÖHMEN UND MÄHREN. Hamburg: Flemmings Verlag, 1950. S. 12.

²⁵ MACHÁČEK, Pavel. Cesta Čechů a Němců ke dnešku. Praha: Aventinum, 2002, s. 25-26. ISBN 80-7151-199-4.

²⁶ RICHTER, Karel. Češi a Němci v zrcadle dějin. Třebíč: Akcent, 1999, s. 75-76. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-054-4.

²⁷ MACHÁČEK, Pavel. Cesta Čechů a Němců ke dnešku. Praha: Aventinum, 2002, s. 25-26. ISBN 80-7151-199-4.

²⁸ RICHTER, Karel. Češi a Němci v zrcadle dějin. Třebíč: Akcent, 1999, s. 76-77. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-054-4.

českého jazyka, naopak německé zdroje hovoří o nenávisť k německy hovořícímu obyvatelstvu. Toto můžeme nazvat nedorozuměním, které mohlo být také jednou z příčin interpretace soužití obou společností v negativním světle. Pro porovnání rozdílného výkladu událostí jsou zde použity dva zdroje, jeden pocházející od německého autora a druhý napsaný autorem českým. V knize „Geschichte der Deutschen in Böhmen und Mähren“ od německého spisovatele Weizsäckera se hovoří o nesnášenlivosti Čechů vůči zámožným Němcům. Husitští příznivci se měli dopustit spáchání nemorálních vražd z důvodu radové zášti a antipatie k německy hovořícím občanům. V tomto díle je husitská revoluce líčena jako krveprolití nevinných obětí pro jejich německý původ. Naproti tomu český autor Karel Richter ve svém díle „Češi a Němci v zrcadle dějin“ uvádí fakta, ze kterých se dozvídáme, že husitská revoluce byla zaměřena proti vysoké církevní hierarchii, jejíž členy byli v hojném počtu bohužel i již zmiňovaní Němci. Přestože Richter nemůže vyloučit občasné výbuchy netolerance k německy hovořícímu obyvatelstvu, zastává názor, že v převážné většině se jednalo pouze o nenávisť vůči církevní nadřazenosti, jejíž členové byli označováni za odpůrce revoluce.

4 Události ovlivňující vztahy mezi Čechy a Němci

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, vztahy mezi Čechy a Němci se začaly formovat a rozvíjet již v dobách kolonizace. Nejvíce však postoj českého národa k německému ovlivnila až první a druhá světová válka. Během těchto dvou událostí se stanovisko změnilo z „poklidného“ soužití dvou sousedů na nenávistný a strachuplný přístup k německému lidu. V mnoha publikacích, pocházejících od německých autorů, se v průběhu historie hovoří o postupném podmaňování si českého národa, jako by se jednalo o naprosto samozřejmou věc. Jako reprezentanty německy psaných děl hovořících o podmaňování si českého společenství je možné považovat například dílo „Geschichte der Deutschen in Böhmen und Mähren“ od Wilhelma Weizsäckera, či dílo „Bayern und Böhmen: Kontakt, Konflikt, Kultur“, které bylo sepsáno kolektivem autorů s hlavními představiteli Robertem Luftem a Ludwigem Eiberem. Z tohoto je možné usoudit, že se německý lid vždy považoval a stále považuje za mocnost, která jednoho dne uspěje a okolní státy si podrobí.

4.1 Vztahy Čechů a Němců před začátkem války

Během 18. a 19. století se postupně začaly z etnických skupin stávat národy. Jednalo se o proces nacionalizace, což znamená vytváření moderního národa, jež byl ukončen až první světovou válkou. Proces národní emancipace probíhal u Němců mnohem rychleji a ofenzivněji než u Čechů.²⁹

Rok 1848 je nazýván rokem revolučním. V tomto roce se alespoň na okamžik sjednotily české a německé postoje vůči Vídni, což se odrazilo také ve vnímání českého a německého národa a jazyka. K velkému rozvoji došlo v oblasti českého jazyka, zakládaly se spolky s cílem zvýšit gramotnost v jazyce českém jak u

²⁹ BENEŠ, Zdeněk a Václav KURAL. Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948. 2., opr. vyd. Praha: Gallery, 2002, s. 24-25. ISBN 80-86010-60-0.

řadových občanů, tak u úředníků. Po 15. březnu vyzývaly Pražské noviny obyvatelstvo, aby v rámci počeštění jazykové krajiny zrušili německé štíty a vývěsky a namísto nich vyvěsily nápisy české.³⁰

Němci se začali v revolučních požadavcích ztotožňovat s Čechy. Dokonce uznali, že český národ je původním obyvatelstvem Čech. Začala se vytvářet idea českoněmeckého soužití, která však neměla dlouhého trvání. Na straně německého národa se začínaly šířit nepravdivé informace o tom, že se Češi chtějí odtrhnout od Rakouska, spojit se s Rusy a následně vyhladit Němce. Přestože byla tato fáma vyvrácena, německý národ od svých obav neupustil. Z toho důvodu začínají Němci propadat nesnášenlivému nacionalismu, který se opíral o vědomí, že patří k vládnoucímu národu, a začali se odmítavě stavět proti rovnocennému soužití s Čechy a tím rozdmýchávali nové konflikty.³¹

Svou protičeskou činnost začali Němci protesty proti ústupkům, které byly Čechům přislíbeny kabinetním listem. V českých požadavcích spatřoval spolek ohrožení národní identity Němců na českém území, proto byly všechny zamítnuty.³²

Lze konstatovat, že skepticismus vůči českému národu a vůči českému jazyku byl z části oprávněný, na druhou stranu je však zřejmé, že pramenil převážně ze strachu převahy českého národa nad německým. Tento postoj přetrvával u německého národa po několik dalších desetiletí, čímž se postupně z nepodložené nenávisti začal odpor mezi oběma národy prohlubovat a gradovat.

V druhé polovině 19. století docházelo k nabírání sil českého národa v politické i hospodářské rovině. Čechy byly považovány za průmyslové centrum monarchie. Přestože zde čeští Němci tvořili pouze jednu třetinu obyvatelstva, jejich politická moc měla daleko větší dosah. Svou moc nabyli během uplynulých dvou století a odmítali se jí vzdát. Po vzniku Rakouska-Uherska bylo znemožněno, aby vzniklo společně s plnoprávným českým královstvím takzvané trojstátí. Nejednalo se pouze o boj na politické úrovni, nýbrž však i v rovině jazykové. Téměř 70 let

³⁰ VELČOVSKÝ, Václav. Nesoužití: česko-německá jazyková politika 18.-20. století. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014, s. 85-87. ISBN 978-80-7422-298-6.

³¹ RICHTER, Karel. Češi a Němci v zrcadle dějin. Třebíč: Akcent, 1999, s. 85-87. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-054-4.

³² KŘEN, Jan. Konfliktní společenství: Češi a Němci 1780-1918. Praha: Karolinum, 2013, s. 108-109. ISBN 978-80-246-2177-7.

odmítali čeští Němci zrovnoprávnění českého jazyka s jazykem německým a také zrovnoprávnění Čechů v politické oblasti, přestože Němci tvořili pouze minoritu.³³

Přes tyto nesrovnalosti však někteří Němci a Češi udržovali mezi sebou dlouhodobé kontakty a vztahy. Příkladem jsou tradiční vandry, kdy se čeští řemeslníci rozhodli na několik týdnů či měsíců odcestovat do sousední země, především do Saska, Pruska a Bavorska. Od roku 1860 se tyto výpravy změnily na sezónní nebo dlouhodobá vycestování kvalifikovaných českých pracovních sil z různých řemeslných oblastí do Německa. Nejčastějšími řemesly byly krejčí, kteří měli možnost snadno naleznout práci například v Mnichově, Norimberku či v Řeznu. Krejčí později následovali ševci, truhláři, zámečníci, klempíři a také někteří pekaři. Tito řemeslníci a někteří inženýři, umělci a studenti vysokých škol dotvářeli obraz malé české kolonie v mnoha německých městech na konci 19. století.³⁴

4.2 První světová válka

První světová válka zpečetila říšskou a státní krizi habsburského mnohonárodního státu. Vnitřní rozklad probíhal souběžně s vojenskou porážkou Centrálních mocností. Odhodlání císařské vlády v červenci 1914 pustit se do války v Srbsku, podstoupit riziko všeobecného konfliktu mezi národy a vtáhnout do ní dosud váhajícího německého partnera mělo svůj základ v zostřujících se konfliktech v jihoslovanské otázce.³⁵

³³ MACHÁČEK, Pavel. Cesta Čechů a Němců ke dnešku. Praha: Aventinum, 2002, s. 28-31. ISBN 80-7151-199-4.

³⁴ LUFT, Robert a Ludwig EIBER. Bayern und Böhmen: Kontakt, Konflikt, Kultur : Vorträge der Tagung des Hauses der Bayerischen Geschichte und des Collegium Carolinum in Zwiesel vom 2. bis 4. Mai 2005. 2. Aufl. München: R. Oldenbourg, 2007, s. 193-195. Veröffentlichungen des Collegium Carolinum, Bd. 111. ISBN 978-3-486-58455-4.

³⁵ MOMMSEN, Hans, Dušan KOVÁČ, Jiří MALÍŘ a Michaela MARKOVÁ. První světová válka a vztahy mezi Čechy, Slováky a Němci. Brno: Matice moravská, 2000, s. 7. Publikace Česko-německé a Slovensko-německé komise historiků. ISBN 80-902304-8-2.

Poměry, které přinesla první světová válka, byly mezi českými politiky a intelektuály dlouho pociťovány jako doba temna, zoufalství a bezradnosti.³⁶ Cílem Německa bylo rozložit a poté okupovat české země.

Po vypuknutí první světové války se doutnající konflikt mezi Němci a Slovany projevil zcela otevřeně. Balkánské války a druhý slovanský sjezd v roce 1908 dále podpořily pocit slovanské solidarity. Válka propukla jako konflikt mezi Rakouskem a Srbskem, ale když Německo, rakouský spojenec, vyhlásilo válku Rusku, které přispěchalo na pomoc Srbsku, stala se válka v očích střední Evropy jasným konfliktem mezi Němci a Slovany. Německé nacionální strany, zejména Německá radikální strana v Čechách, byly plny nadšení pro věc centrálních mocností, protože očekávaly, že výsledkem války bude naplnění lineckého programu. V jejich očích byli Češi, kteří sympatizovali s Ruskem a demokratickými mocnostmi Západu, nejzrádnějšími Slovany v monarchii. Zatímco čeští vojáci masově dezertovali z armád centrálních mocností a jejich krajané mimo monarchii bojovali za věc Dohody, prohloubila se sudetská rasová nenávisť.³⁷

Česko-německý vztah se od 19. století jeví jako elementární historický střet dvou duchovně odlišných potencií utvářejících dějiny. Ve stínu společensko-politického vývoje této doby došlo mezi oběma národnostními skupinami v Čechách k odcizení, které posléze vyústilo v radikální duchovní dezintegraci.³⁸

S přicházející válkou narůstaly ve společnosti nacionalistické vášně a rasismus³⁹, k největšímu problému patřil odpor vůči Židům.

Ačkoliv se Židé většinou přikláněli k německému, začalo se těžiště aktivní rasové nenávislosti přesouvat z české na německou stranu. Pokud se odpor k Židům

³⁶ MOMMSEN, Hans, Dušan KOVÁČ, Jiří MALÍŘ a Michaela MARKOVÁ. První světová válka a vztahy mezi Čechy, Slováky a Němci. Brno: Matice moravská, 2000, s. 207. Publikace Česko-německé a Slovensko-německé komise historiků. ISBN 80-902304-8-2.

³⁷ SLÁDEK, Milan. Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946. Praha: Pragma, c2002, s. 21-22. ISBN 80-7205-901-7.

³⁸ MOMMSEN, Hans, Dušan KOVÁČ a Jiří MALÍŘ. První světová válka a vztahy mezi Čechy, Slováky a Němci. V Brně: Matice moravská, 2000, s. 179. Publikace Česko-německé a Slovensko-německé komise historiků, sv. 5. ISBN 8090230482.

³⁹ MAKRLÍK, Václav. Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti. Praha: Ideál, 2009, s. 225. ISBN 978-80-86995-07-6.

objevil na české straně, byl většinou motivován tím, že Židé otevřeně němčili, nebo že používali nekřesťanské metody kapitalistického vykořisťování, což však mohlo být pravdou jen v ojedinělých konkrétních případech, které bylo jistě možno dohledat i na straně českého či německého kapitálu. Silné bylo soupeření mezi Němci, Čechy a Židy ve sféře intelektuálních společenských aktivit, což v případě neúspěchu příslušníka prvních dvou jmenovaných etnik vyvolávalo poměrně často rasistické reakce.⁴⁰

Německý lid však nebyl rasisticky zaujat pouze proti Židům, nýbrž také proti Čechům. Němečtí představitelé vlády zastávali názor, že by se česká země měla podřídit, protože se jedná pouze o vesnický lid, malou bezvýznamnou zemi. Tato situace začala prohlubovat odcizení mezi těmito dvěma národy, které už tak bylo dosti velké. V Německu vznikaly extrémistické skupiny, které vytvářely spojení uvnitř státu a bojovaly proti okolí, které by mohlo německví nějakým způsobem ohrozit. Na straně německé země se začaly objevovat myšlenky, které nesly poselství, že by se Německo mělo stát vůdcem Evropy a okolní státy by se měly podřídit výše postaveným Němcům.

Těsně před vypuknutím 1. světové války v létě 1914 padla na poradě sociálně demokratických stran slova, že národnostní vztahy obou národností budou rozhodnuty na bojišti. V této době, v roce 1910, je snad poprvé použito hromadné označení pro Němce z Čech – sudetští Němci. Představitelé sudetských Němců patřili k nacionalisticky nejaktivnějším v Rakousku.⁴¹

I když se nejednalo o nejdělnější válku v historii, můžeme ji označit za událost, která otřásla celým světem. Poprvé v historii probíhala válka na všech kontinentech světa a také se do ní zapojily i státy mimo Evropu. Největší změna zasáhla Evropu, kterou měli pod svou nadvládou Němci. Bohužel první světová válka neznamenal pro Evropu nic dobrého. Přestože tato válka měla i vítěze, objevilo se více poražených. Díky tomu, že se proti sobě vzájemně obrátila celá Evropa, byly všechny státy po konci války oslabeny a hlavní velmocí se tak mohlo stát USA.

⁴⁰ MAKRLÍK, Václav. Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti. Praha: Ideál, 2009, s. 225. ISBN 978-80-86995-07-6.

⁴¹ MAKRLÍK, Václav. Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti. Praha: Ideál, 2009, s. 225-226. ISBN 978-80-86995-07-6.

Německo, jehož agresivní expanze měla na vypuknutí války velký podíl, ač ve válce poraženo, fatálně oslabeno a zdevastováno, zůstalo pro novou evropskou rovnováhu destabilizující silou a až totální porážka ve druhé světové válce z něj udělala poučeného a spolehlivého partnera nového, zpočátku skromného koncertu evropských velmocí, který získal podobu Evropské unie.⁴²

V době první světové války došlo k výraznému zhoršení česko-německých vztahů. Monarchie začala považovat české národní hnutí za vysloveně protistátní. V zemi se šířilo slídění, udávání, internace, věznění, a dokonce i ojedinělé rozsudky smrti proti českým národním představitelům či třeba proti Sokolu. České národní pozice se omezovaly.⁴³

4.2.1 Vztahy během první světové války

První světová válka je jednou z nejzásadnějších událostí, která otřásla česko-německými vztahy.

Na začátku první světové války žilo na území pozdějších Československa kolem 6 500 000 Čechů a 3 500 000 Němců. Politický cíl Čechů se během světové války začal měnit. Přestože ještě před nějakou dobou byli spokojeni s austroslavismem (slovanské panství uvnitř monarchie a královské říše Bohemie jako člen federalistického Rakouska), mířil jejich zájem spíše k plné nezávislosti mimo habsburskou říši.⁴⁴

Německý národ však s tímto rozhodnutím nesouhlasil a pokračoval ve snaze nastolit německou nadvládu a germanizovat celé české území. Svou snahu potvrdili předložením vládě takzvaného Velikonočního soupisu německých žádostí, ve kterém mimo jiné požadovali uzákonění němčiny jako státního jazyka. V této situaci bylo více než jasné, že se rovnoprávnosti a pozitivního rozvoje český národ v tomto

⁴² KLAUS, Václav, Jiří WEIGL a Jan EICHLER. Sto let od počátku první světové války. Praha: Institut Václava Klause, 2014, s. 8-10. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-87806-10-4.

⁴³ PETRÁŠ, René. Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Praha: Karolinum, 2009, s. 163. ISBN 978-80-246-1639-1.

⁴⁴ WEIZSÄCKER, Wilhelm. GESCHICHTE DER DEUTSCHEN IN BÖHMEN UND MÄHREN. Hamburg: Flemmings Verlag, 1950, s. 24-25.

státním uspořádání nikdy nedočká. Začalo se reálně uvažovat o vzniku samostatného československého státu, který by byl pro český národ přínosem.

Během světové války došlo k okamžitému omezení demokratických práv, čehož využila vláda, aby potlačila emancipační hnutí neněmeckých národů, v první řadě toho českého. V prvním kroku bylo úředně pozastaveno vydávání celé řady českých periodik. Poté byly vůdčí osobnosti národního hnutí, jako jsou Václav Klobáček, Karel Kramář, J. Zamazal, odsunuti do ústraní a později byli obviněni z velezrady a špionáže a odsouzeni k trestu smrti. Každý, kdo projevil odpor k válce či dynastii, byl přísně potrestán. Jako odstrašující příklady mělo sloužit několik rozsudků smrti.⁴⁵

Český národ však svou nechuť k válce neskrýval. U českých vojáků se objevoval odpor k boji za zemi, kterou nepovažovali za svou vlastní. Odmítali také bojovat proti srbským a ruským slovanským bratrům, což se ukázalo na případech, kdy se vojáci raději nechávali dobrovolně zajmout, či měnili strany, za které bojovali. Češi a Němci měli k válce odlišný postoj, což se odráželo na, již dříve pošramocených, česko-německých vztazích. Rozpory se zvětšovaly a nevraživost se prohlubovala. Docházelo k upřednostňování německé národnosti. Mnoho českých organizací a spolků se rozpouštělo a do vedoucích pozic byli obsazováni Němci, kteří se poté snažili využít svou nadvládu. Postavení německého jazyka bylo velmi silné, přestože v Čechách panovala dvojjazyčnost, v německých zemích byla úředním jazykem výhradně němčina.

4.3 Vznik Československé republiky

Po skončení první světové války došlo 28. října 1918 k vyhlášení samostatného Československa. Tato událost měla také zásadní vliv na proměnu česko-německých vztahů. Základním problémem Československé republiky byl postoj k menšinám, obzvláště pak k početné německé menšině na českém území. Tento postoj byl vzhledem k předešlým událostem pochopitelný. Československá republika byla zastáncem rovnocenných práv pro minority stejně tak jako pro majoritu. Tento postoj

⁴⁵ RICHTER, Karel. Češi a Němci v zrcadle dějin. Třebíč: Akcent, 1999, s. 128. Fakta (Akcent).

ISBN 80-7268-054-4.

nebyl pouze vstřícným krokem, nýbrž byl také nezbytností vzhledem k tomu, že byla naše země závislá na západních velmocích.

Němcům se slibovalo, že v českém státě budou plnoprávními občany, nepřipustí se odnárodňování a že se s nimi nebude zacházet tak špatným způsobem, jak jednali dříve Němci s Čechy – taková prohlášení vydávali dokonce i představitelé nacionalistických skupin. Nutno připomenout, že v německých plánech na uspořádání po vítězné válce se sliby o rovnoprávnosti Čechů obvykle neobjevovaly, zato úvahy o germánské střední Evropě velice často. Problematické též bylo, že nedošlo ani k pouhému náznaku česko-německého dialogu, protože Němci se dlouho odmítali smířit s přiřazením k českému státu.⁴⁶

4.3.1 Postoj Němců ke vznikající Československé republice

Je více než jasné, že po předchozích událostech měli Němci strach o svou existenci na českém území. Většina Čechů vůči německé populaci chovala zášť z důvodu předchozích bojů o moc a vysoké ztráty na lidských životech. Sudetští Němci se po dlouhou dobu odmítali zapojit do nově vznikajícího Československa. Němci se snažili od českého pohraničí odtrhnout a získat si zahraniční podporu. V těchto oblastech docházelo k rozsáhlým nepokojům a odpor Němců proti obsazování pohraničních oblastí ustal.

Snaha o odtržení nevyšla, ale přispěla k nedůvěře Čechů a vyloučení Němců z podílu na moci na počátku ČSR, kdy vznikly i klíčové právní předpisy týkající se menšin.⁴⁷

Němci měli také značné obavy z násilností vítězných Čechů, ke kterým ale nedošlo. Vznikaly sice často bouře a nepokoje, ale byly podstatně více sociální než

⁴⁶ PETRÁŠ, René. Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Praha: Karolinum, 2009, s. 165-166. ISBN 978-80-246-1639-1.

⁴⁷ PETRÁŠ, René. Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Praha: Karolinum, 2009, s. 168. ISBN 978-80-246-1639-1.

nacionální. I mezi Němci byly extrémní postoje a ochota bojovat na ústupu. Značné obavy o své postavení pociťovala také židovská menšina, protože stabilní a příznivé poměry za monarchie měla nyní nahradit neznámá nová situace a mnozí předpovídali, že nastane masový antisemitismus. Přestože by takové pohromě nasvědčoval i předchozí vývoj, kdy Židé stojící mezi Čechy a Němci byli za monarchie napadáni z obou stran, nakonec došlo přes celkový chaos jen k omezeným antisemitským násilnostem.⁴⁸

Se vznikem nového státu souvisela také neúčast menšin v parlamentu. Přestože menšiny představovaly více než jednu třetinu obyvatelstva Československé republiky, neměly v parlamentu žádné své zástupce. Mohli bychom namítat, že německá a také ostatní menšiny byly znevýhodněny záští ze strany českého národa. Pravdou však je, že za svou neúčastí v parlamentu si mohou sami díky svému negativnímu postoji k československému státu a neochotou začlenit se do nově vzniklé republiky.

Negativní postoj Němců ke státu se jim nevyplatil, protože se původní smířlivá nálada mezi Čechy vytrácela. Zejména národní demokracie propagovala už na jaře 1919 myšlenku, aby Němci nedostali národní občanská práva a byli vyloučeni z armády, dokud nepřijmou nový stát.⁴⁹

Přestože se snažili vytvořit nový stát, který bude rovnoprávnou zemí pro všechny menšiny v ní žijící, vždy se nakonec na povrch prodraly určité předsudky a zášť, kterou díky nechvalné minulosti potlačoval téměř každý občan. Přesto se však stát snažil vyjít menšinám vstříc a vyvarovat se stejného zacházení, jako jsme se dočkali od německé strany. Někteří odmítali uznat Němce za součást naší země, za státní národ. Vláda se snažila najít kompromis a dala Němcům možnost rozhodování ve svých obcích a okresech.

⁴⁸ PETRÁŠ, René. Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Praha: Karolinum, 2009, s. 166-167. ISBN 978-80-246-1639-1.

⁴⁹ PETRÁŠ, René. Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Praha: Karolinum, 2009, s. 171-172. ISBN 978-80-246-1639-1.

4.4 Druhá světová válka

Další událostí, která zásadně ovlivnila česko-německé vztahy a otřásla celou Evropou, se stala druhá světová válka, která probíhala v letech 1939-1945. Této války se účastnil téměř celý svět a jedná se o boj, který si doposud vyžádal nejvíce obětí. Důsledky druhé světové války byly pro mnohé země devastující. Tento boj se neřídil prakticky žádnými pravidly a byl plný zločinů, jak válečných, tak proti lidskosti. Válka si vyžádala milionové oběti, z nichž se ve velkém jednalo o Židy a o slovanské obyvatelstvo. Přestože Němci a Češi zažili za dobu své existence mnoho dramatických konfliktů, tento byl tím nejhorším z nich.

Daleko horší je však fakt, že to ovlivnilo pohled určitých skupin jak německého, tak českého národa na vztah obou národů do té míry, že u nich dosud přetrvává vidění česko-německého soužití a vztahů v prizmatu daným právě tímto tragickým obdobím česko-německých dějin. Tento negativistický pohled na možnosti česko-německého soužití se bohužel neobjevuje jen u skupin polovzdělců a lidí, kteří nenávidí k jinému člověku či skupině lidí pocítují jako vnitřní potřebu svého psychicky deviovaného vědomí, ale i u některých veřejně činných osobností, a dokonce i vůdčích politiků. Desetiletí 1938-1948 se stalo nejtemnějším obdobím za celých tisíc let společné minulosti. Všechny události tohoto tragického období spolu souvisí často na principu akce – reakce.⁵⁰ Všechny události, které následují po konci druhé světové války, spolu plně souvisí a nevznikly by bez předchozích událostí, které se staly před rokem 1945.

Mnichovská dohoda čtyř velmocí z 30. září 1938, podle které muselo Československo odstoupit rozsáhlá pohraniční území Německu, znamenala obrovský otřes v české společnosti. Víra ve spojení se západními demokratiemi – Velkou Británií a Francií – byla podkopána, stejně jako i důvěra v politiku Edvarda Beneše. Důsledkem byl krach dosavadní politiky orientované na Západ, která zdánlivě neuspěla, a pokus o novou orientaci zbytkového státu na spolupráci se sousedy, kterým se měl přizpůsobit i vnitřní režim. Ten se měl opírat o „silnou demokracii“, která ve skutečnosti postupně přecházela v nedemokratický autoritativní režim. Československo si prošlo mnohými změnami z hlediska územního rozsahu,

⁵⁰ MAKRLÍK, Václav. Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti. Praha: Ideál, 2009, s. 279. ISBN 978-80-86995-07-6.

zahraničněpolitické orientace, státní filosofie a ideologie a vnitřního zřízení, které byly takového charakteru, že se pomnichovská republika začala označovat jako „druhá“, aby se tak zdůraznila nová etapa v jejím vývoji.⁵¹

V porovnání s první Československou republikou byla druhá republika státem podstatně menším a slabším a to jak rozlohou a počtem obyvatelstva, tak i průmyslovým potenciálem. Hranice nového státu byly stanoveny Německem úmyslně tak, aby byl zbytek Československa hospodářsky nesoběstačný a z vojenského hlediska se nedal bránit. Zcela zmrzačena byla železniční i silniční síť, protože hlavní spoje byly novými hranicemi na mnoha místech přerušeny.⁵²

Důsledky této války byly fatální. Hitler dokázal zastrašit celou Evropu a jeho největší touhou byla touha po moci a snaha o podrobení si celé Evropy. Za jeho vlády se s lidmi jednalo nehumánně, docházelo k hromadnému vyvražďování nevinných lidí. Lidé žili ve strachu s pocitem bezmoci. Děti přicházeli o své rodiče, lidé byli vražděni jen z důvodu, že „neodpovídali normám“ a Hitlerovým představám. V této době převládal ze strany Německa aktivní rasismus, který expandoval až do případů končících smrtí nevinného člověka. V průběhu této války začalo být více než jasné, že budoucí česko-německé soužití nebude již možné. Pokud na tento problém budeme nahlížet z hlediska minulosti, jednalo se o poslední kapku do poháru trpělivosti českého národa s utlačováním ze strany německého lidu, který v tuto chvíli přetekl. Budeme-li však na tento problém nahlížet z hlediska budoucnosti, jednalo se o jeden z prvních kroků, který poté vyústil v poválečný vývoj a odsun Němců. I když se toto řešení zdálo jako nejlepší východisko, později se ukázalo, že nešlo o potrestání Němců, nýbrž o velkou pomoc německé ekonomice.

Více než tři milióny českých Němců přestalo být československými občany a staly se automaticky, pokud občanství neodmítli, k čemuž došlo zcela výjimečně, říšskými občany. Německo bylo posíleno i hospodářsky chemickým, textilním a dalším průmyslem, soustředěným v připojených pohraničních oblastech. Největší přínos pro přípravu národa na další masakr však byl psychologický a propagandistický. Vše proběhlo beze ztrát. Problém, který nikdo z politiků nedokázal

⁵¹ KOSCHMAL, Walter, Marek NEKULA a Joachim ROGALL (eds.). Češi a Němci: dějiny - kultura - politika. Praha: Paseka, 2001, s. 71. ISBN 8071853704.

⁵² KOSCHMAL, Walter, Marek NEKULA a Joachim ROGALL (eds.). Češi a Němci: dějiny - kultura - politika. Praha: Paseka, 2001, s. 72. ISBN 8071853704.

na demokratickém základě téměř devadesát let řešit, vyřešil Adolf Hitler „ze dne na den“.⁵³

4.4.1 Vztahy během druhé světové války

Němci se po vzniku Československa ocitli v pozici minority, zatímco Československo zastávalo pozici vládnoucího národa. Postavení Němců se postupně zhoršovalo a začaly se objevovat nespokojenosti především se zákonem z roku 1926, který ukládal státním úředníkům povinnost složit zkoušky ze státního jazyka, což bylo pro německy hovořící obyvatelstvo komplikací a to vedlo ke snížení jejich počtu ve státních službách.⁵⁴

Není tajemstvím, že český národ tíhnul k velkému odporu vůči německé nadvládě. Situace gradovala založením protiněmeckého odboje, který začal náboženskými poutěmi a demonstracemi k 28. říjnu, oslavě 21. založení ČSR. Nacisté svůj teror vůči Čechům stále stupňovali. Zničili mnoho měst a ztráty na životech nevinných lidí byly kolem 5000 osob. Proti tomuto přístupu se však Češi bouřili a zakládali revoluční národní výbory, které si kladly za úkol nejen způsobit škody a ztráty Němcům, nýbrž je také připravovat o politickou nadvládu po válce.⁵⁵

Německá totalitní moc se pokusila využít své převahy k úplnému podřízení si českého státu a jeho následné likvidaci. Z toho důvodu je naprosto pochopitelné, že česká strana využila příležitosti vypořádání se s vnitřní německou otázkou uvnitř Československa, jakmile se Německo dostávalo ve válce do oslabení.⁵⁶

⁵³ MAKRLÍK, Václav. Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti. Praha: Ideál, 2009, s. 305-306. ISBN 978-80-86995-07-6.

⁵⁴ KREISSLOVÁ, Sandra a Lukáš NOVOTNÝ. Kulturní život německé menšiny v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 22. ISBN 978-80-87975-32-9.

⁵⁵ MACHÁČEK, Pavel. Cesta Čechů a Němců ke dnešku. Praha: Aventinum, 2002, s. 87-88. ISBN 80-7151-199-4.

⁵⁶ FAJMON, Hynek a Kateřina HLOUŠKOVÁ. Konec soužití Čechů a Němců v Československu: sborník k 60. výročí ukončení II. světové války. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 7. ISBN 80-7325-065-9.

Velké počty Čechů byly z politických důvodů otaženy z Protektorátu do Bavorska a tam uvězněni v koncentračních a dalších táborech.⁵⁷(vlastní překlad)

Během let 1938-1945 se vztahy čím dál tím více zhoršovaly. Díky přesvědčení o nezvratitelnosti německého vítězství a následné vychloubačnosti se Češi dozvídali o plánech a úmyslech Němců přímo od nich. Proto bylo obecně známo, že se německý národ chystá přesídlit národ český ze Sudet. To zapříčinilo, že Češi stále považovali Němce za své nepřátele a prohlubovali k nim svou oprávněnou nenávist.⁵⁸

5 Poválečný vývoj německé menšiny na českém území

S koncem druhé světové války došlo v mnoha státech k razantním změnám. Evropské země byly zdevastovány a dostávaly se do krizí. Kvůli neustálým česko-německým sporům a nedávným událostem nebyli Češi ochotni Němce na svém území snášet, a proto se uchýlili k razantnímu řešení, a to k odsunu sudetských Němců.

5.1 Poválečná situace v Čechách

Poválečné období v Čechách bývá nazývané také jako třetí republika (následující po první republice, jež skončila Mnichovskou dohodou, a druhé republice, končící vyhlášením slovenské samostatnosti 14. března 1939 a následným zřízením Protektorátu Čechy a Morava). Takzvaný Únor 1948 představoval počátek činnosti Národní fronty Čechů a Slováků jakožto základu politického systému lidové demokracie, distancoval se od pomnichovského a skrytě i prvorepublikového vývoje. Kládl hlavní důraz na poválečné spojení se Sovětským svazem, definoval jak legálně působící subjekty, tak subjekty, které s ohledem na svou válečnou minulost nemají právo veřejně působit, vyhlásil uplatnění sankcí proti subjektům a lidem,

⁵⁷ LUFT, Robert a Ludwig EIBER. Bayern und Böhmen: Kontakt, Konflikt, Kultur : Vorträge der Tagung des Hauses der Bayerischen Geschichte und des Collegium Carolinum in Zwiesel vom 2. bis 4. Mai 2005. 2. Aufl. München: R. Oldenbourg, 2007, s. 230. Veröffentlichungen des Collegium Carolinum, Bd. 111. ISBN 978-3-486-58455-4.

⁵⁸ KŘEN, Jan a Eva BROKLOVÁ. Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století. Praha: Karolinum, 1998, s. 200-201. ISBN 80-7184-468-0.

kteří činil zodpovědnými za vývoj po Mnichovu, okupaci a aktivity proti československému státu.⁵⁹

Život v totalitním protektorátu mnoha Čechům vyhovoval a připravoval je na život v komunistické totalitě, kterou si po této zkušenosti volbou komunistů v již prvních demokratických volbách 1946 dobrovolně zvolili, a tu pak neschopnost liberálních ministrů s intrikánstvím prezidenta Beneše v únoru 1948 v podstatě jen potvrdily. Lidé chodili do práce, Němci zavedli „pořádek“ – kenkarty (občanské průkazy) a kdo neměl kenkartu, toho zastřelili. Dále zavedli jízdu vpravo, na které se demokratický parlament demokraticky nemohl několik let dohodnout, všichni museli pracovat, „lidé práce se štítící“ byli koncentrováni do pracovních táborů, a když nepodávali patřičný výkon pro „vítězství“, byli transportováni do vyhlazovacích táborů, skončily se nekonečné parlamentní diskuze, neboť Národní shromáždění bylo rozpuštěno a většina prvorepublikových stran byla spojena ve Stranu národní jednoty, později do Národního souručenství – Němci pro to mají termín Gleichschaltung. V práci působili takzvaní verkšusáci, něco jako pozdější úderníci, kteří popoháněli lidi k práci. Práce českých dělníků a techniků byla německými nacistickými manažery dobře hodnocena, neboť nacistické Německo stejně jako později komunistické Československo kult práce vyznávalo, a to bez třídních a společenských rozdílů.⁶⁰

5.2 Odsun německé menšiny

Kvůli stoupajícímu počtu konfliktů mezi českým a německým národem a nevráživosti mezi oběma stranami došlo na konci války k velkému rozhodnutí. Velká část obyvatel zastávala názor, že sudetští Němci, kteří sympatizovali s německým státem a bojovali proti české zemi, by měli nést stejné následky jako poražené Německo.

Konec druhé světové války měl za následek radikální a definitivní oddělení obou etnik. Vysídlení byli ti lidé, kteří byli považováni za nepřátele obnoveného

⁵⁹ KLAUS, Václav, DEJMEK, Jindřich a Marek LOUŽEK (eds.). Únor 1948: šedesát let poté : sborník textů. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008, s. 31. Ekonomika, právo, politika. ISBN 9788086547985.

⁶⁰ MAKRLÍK, Václav. Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti. Praha: Ideál, 2009, s. 320-321. ISBN 978-80-86995-07-6.

Československa. Je nutné podotknout, že s koncem války také souvisela změna sociální a právní situace německy hovořících obyvatel, jichž se dotýkaly mnohé restrikce a diskriminace.⁶¹

Veřejné mínění v Československu rozhodně podporovalo odsun sudetských Němců. Bez ohledu na politickou příslušnost lidé byli jednotní ve schvalování tohoto aktu své vlády. Až mnohem později si mnozí uvědomili, že odsun hrál klíčovou roli v komunistických plánech na rozvrácení Československa.⁶²

Během fáze divokého odsunu bylo vyhnáno 600 000 – 800 000 sudetských Němců přes hranice do Německa a Rakouska. Výtržnosti se během tohoto divokého odsunu orientovaly především proti velké části sudetsko-německého obyvatelstva a byly etnicky motivované.⁶³

Na konci roku 1946, po ukončení hlavní etapy transferu, zůstalo v obnoveném československém státě kolem 200 tisíc osob německého původu. Nejpočetněji zastoupenou skupinu Němců, kteří nebyli do transferu zařazeni, tvořili nepostradatelní odborníci a specialisté významní pro nerušený chod národního hospodářství a průmyslového podniku. Jednalo se především o zaměstnance báňského a dále také například textilního a sklářského průmyslu, kteří získávali speciální legitimace, na základě nichž se na ně a jejich rodinné příslušníky nevztahoval transfer. V dalších případech se jednalo o osoby z národnostně smíšených rodin a o uznané antifašisty, kteří měli sice možnost získat zpět československé občanství, avšak v důsledku silných protiněmeckých nálad tehdejší doby jich velká část Československo opustila.⁶⁴

⁶¹ KREISSLOVÁ, Sandra a Lukáš NOVOTNÝ. Kulturní život německé menšiny v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 22. ISBN 978-80-87975-32-9.

⁶² SLÁDEK, Milan. Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946. Praha: Pragma, c2002, s. 147. ISBN 80-7205-901-7.

⁶³ KAPPELLER, Norbert. Die deutsche Minderheit in Tschechien: das Schicksal der heimatverbliebenen Sudetendeutschen nach 1945. Freistadt: Institutsverlag Idea, 2008, s. 49-50. ISBN 978-3-9502566-2-8.

⁶⁴ KOKAISL, Petr, Sandra KREISSLOVÁ, Andrea ŠTOLFOVÁ, Jana ZYCHOVÁ a Pavla FAJFRLÍKOVÁ. Po stopách Němců ve východní Evropě: Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, bývalá Jugoslávie a Ukrajina. Praha: Nostalgie, 2015, s. 24. Pestrá Evropa. ISBN 9788090620711.

Mnoho kritiky se na Čechy sneslo ve vztahu k organizování odsunu, většinou z německé strany.⁶⁵

Během odsunů docházelo ke krutým masakrům, během kterých přišlo o život tisíce sudetských Němců.⁶⁶

Soužití mezi dvěma národy – sudetskými Němci a Čechy – dospělo po dlouhém a často bouřlivém období sedmi a půl století ke svému konci. Od doby Přemysla Otakara I. hráli Němci důležitou roli v Českém království a v mnoha ohledech přispěli k materiálnímu a kulturnímu bohatství svých bývalých spoluobčanů. V důsledku chyb svých vůdců a řetězu historických událostí byli nuceni opustit zemi svých předků, svůj domov, aby se již nikdy nevrátili.⁶⁷

5.3 Německá menšina po roce 1948

Vůči německému obyvatelstvu stále panoval nevraživý postoj, který však postupem let stále více odezníval.

V zemi nadále dominovaly přijaté diskriminující normy a mezi obyvatelstvem panoval odpor vůči všemu, co mělo s Německem něco společného. Jak se dalo předpokládat, zbývajícimu německému obyvatelstvu byla přikládána vina za druhou světovou válku a za zničení Československa, přestože s tím tito lidé neměli přímou spojitost.⁶⁸

Ústava z roku 1948 zaručovala všem občanům rovnost před zákonem a v sociální oblasti (jako právo na vzdělání, na práci, na spravedlivou odměnu za vykonanou práci apod.), tedy i těm Němcům, kteří již nabyli československého státního občanství. V rámci ideologie „beztřídní společnosti“ se tak, obecně vzato,

⁶⁵ SLÁDEK, Milan. Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946. Praha: Pragma, c2002, s. 151. ISBN 80-7205-901-7.

⁶⁶ KAPPELLER, Norbert. Die deutsche Minderheit in Tschechien: das Schicksal der heimatverbliebenen Sudetendeutschen nach 1945. Freistadt: Institutverlag Idea, 2008, s. 49-50. ISBN 978-3-9502566-2-8.

⁶⁷ SLÁDEK, Milan. Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946. Praha: Pragma, c2002, s. 151. ISBN 80-7205-901-7.

⁶⁸ KREISSLOVÁ, Sandra a Lukáš NOVOTNÝ. Kulturní život německé menšiny v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 22. ISBN 978-80-87975-32-9.

měla německá populace zrovnoprávnit, Ústava však zcela vynechala otázku kolektivních menšinových práv, která byla až do roku 1968 přehlížena.⁶⁹

Je více než jasné, že soužití mezi Čechy a Němci nemělo po celou dobu hladký průběh. Vznikala rozsáhlá protiněmecká opatření. Z důvodu odepření práv na československou státní příslušnost se z Němců, pobývajících na českém území, stali cizinci bez politických práv. Dalším zákrokem proti německé minoritě byla konfiskace německého majetku. Objevilo se několik dalších nařízení, která této menšině působila komplikace v každodenním životě. Měli zákaz chodit do divadel, kin, jezdit veřejnou dopravou a dokonce nesměli vlastnit ani rádio bez zvláštního povolení.⁷⁰

K prvním krokům, které směřovaly k odstranění protiněmeckých diskriminačních opatření, patřilo postupné zrušení dvacetiprocentních srážek, které byly v poválečných letech Němcům strhávány ze mzdy. Od roku 1949 mohly osoby německé národnosti, které nedisponovaly československým státním občanstvím, požádat o jeho znovunabytí.⁷¹

O znovunabytí občanství však nebyl takový zájem, jaký by se dal očekávat. Mnoho Němců se snažilo z české země vystěhovat a někteří se chtěli vyhnout vojenské službě. Z toho důvodu bylo v Čechách několik desítek tisíc lidí bez státního občanství.

V roce 1953 se státní občanství udělilo všem Němcům zákonem, a to i těm, kteří o něj i nadále nejevili zájem. Mimo udělování občanství se začala odbourávat

⁶⁹ KOKAISL, Petr, Sandra KREISSLOVÁ, Andrea ŠTOLFOVÁ, Jana ZYCHOVÁ a Pavla FAJFRLÍKOVÁ. Po stopách Němců ve východní Evropě: Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, bývalá Jugoslávie a Ukrajina. Praha: Nostalgie, 2015, s. 26. Pestrá Evropa. ISBN 9788090620711.

⁷⁰ LAURIN, Petra, Irena NOVÁKOVÁ a Christa PETRÁSKOVÁ. Osudy Němců z Jizerských hor v letech 1945-1948. Liberec: Bor, 2016, s. 16-17. ISBN 978-80-87607-54-1.

⁷¹ KOKAISL, Petr, Sandra KREISSLOVÁ, Andrea ŠTOLFOVÁ, Jana ZYCHOVÁ a Pavla FAJFRLÍKOVÁ. Po stopách Němců ve východní Evropě: Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, bývalá Jugoslávie a Ukrajina. Praha: Nostalgie, 2015, s.26. Pestrá Evropa. ISBN 9788090620711.

další omezení, jakým byl například zákaz používání němčiny na veřejnosti. Dokonce začal i v roce 1951 vycházet odborářský týdeník v německém jazyce.⁷²

Velmi zajímavý je také fakt, jak osudy sudetských Němců pojmají čeští a němečtí autoři. Zatímco čeští autoři hovoří o odsunu, němečtí autoři nazývají tento akt slovem *Vertreibung*, neboli vyhnání. Tato skutečnost vypovídá o odlišném hodnocení vzniklé situace.⁷³ Již v jedné z předchozích kapitol bylo možné povšimnout si faktu, kdy se interpretace historické události pro český národ lišila od interpretace pro národ německý. K tomuto odlišnému hodnocení však dochází pouze u historických událostí, kdy se jednalo o nějaký velký převrat z české strany, který však neměl pozitivní následky pro stranu německou. Prvním zmíněným příkladem byla husitská revoluce, která je českými autory označována za odstraňování odpůrců revoluce, německy píšící autoři však hovoří o nenávistném vyvražďování německého národa na základě etnicity. Podobným příkladem se stává odsun sudetských Němců z českého pohraničí. Zatímco v publikacích vydaných v českém jazyce se hovoří o odsunu, v německy dostupných zdrojích používají autoři pojem vyhnání. Němci v tomto kontextu hovoří o násilném vyhnání spojeném s vyvražďováním nevinných lidí. Zajímavostí se může zdát fakt, že pokud se v německy psaných dílech dočteme o událostech, které přinesly nadvládu německému kmenu či národu, hovoří se vždy o právoplatném a spravedlivém ovládnutí české země.

Dále se pro sudetské Němce používala jako označení se bílá páska s písmenem N, což bychom mohli přirovnat k situaci, kdy Němci označovali páskou v době nacismu Židy. Docházelo také k zavírání německých škol, zákazu styku s jinými Němci za hranicemi. Karty se obrátily a z velmi mocného národa se rázem stala minorita, která neměla žádná práva, stejně jako tomu bylo za nadvlády Němců a menšinou v té době byli Češi.

⁷² KOKAISL, Petr, Sandra KREISSLOVÁ, Andrea ŠTOLFOVÁ, Jana ZYCHOVÁ a Pavla FAJFRLÍKOVÁ. Po stopách Němců ve východní Evropě: Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, bývalá Jugoslávie a Ukrajina. Praha: Nostalgie, 2015, s. 26. Pestrá Evropa. ISBN 9788090620711.

⁷³ LAURIN, Petra, Irena NOVÁKOVÁ a Christa PETRÁSKOVÁ. Osudy Němců z Jizerských hor v letech 1945-1948. Liberec: Bor, 2016, s. 16-17. ISBN 978-80-87607-54-1.

5.4 Vztahy mezi Čechy a Němci

Válka odezněla a společně s ní se začala pomalu vytrácet nevraživost proti německému národu. V každém společenství se najdou lidé, kteří se své zášti pevně drží, většina obyvatel však byla ochotna pokračovat v soužití se sudetskými Němci. V této době to nebylo lehké ani pro německou menšinu žijící na českém území, nebylo snadné přiznat se k německé identitě a už vůbec nebylo jednoduché si ji udržet, či ji předat na další generaci. Češi se stále drželi předsudků vůči Němcům, český stát však upravil zákon tak, aby se dostalo rovnoprávnosti všem obyvatelům české země, ať už majoritě či minoritám. Přestože česká vláda udělala vůči německy mluvícímu obyvatelstvu vstřícný krok a povolila jim zažádání o znovunabytí českého občanství, mnozí z nich o to nejevili nejmenší zájem.

Až do konce šedesátých let nemohli německy hovořící obyvatelé vlastnit kulturní organizace. Všechny jejich aktivity byly přísně kontrolovány. Tento přístup byl odůvodněn mistrovskou schopností organizování během druhé světové války. Docházelo k naprostému přehlížení německé etnické skupiny v Československu, přestože se do budoucna počítalo s jejím začleněním do společnosti. V roce 1968 se však situace poměrně zlepšila a na početném shromáždění zástupců občanů německé národnosti bylo přijato několik požadavků, které měly zajistit lepší vývoj této skupiny. Mezi schválené požadavky patřilo například zkvalitnění výuky německého jazyka či používání německého jazyka na úřadech. Později začaly vznikat nové německé organizace a výbory, které začaly jednotlivé aktivity koordinovat.⁷⁴

Po konci druhé světové války začal v Československu dominovat výhradně český a slovenský jazyk, což přinášelo nemalé komplikace pro německy hovořící obyvatelstvo. Bránilo to hladkému začlenění se do československé společnosti.

Dalším pozitivním mezníkem ve vývoji vztahů se stala mediální produkce německé menšiny. Oficiálním cílem bylo prohlubování pracovních vztahů mezi českými a německými pracujícími, ve skutečnosti se však jednalo o oslovení

⁷⁴ KREISSLOVÁ, Sandra a Lukáš NOVOTNÝ. *Kulturní život německé menšiny v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 22. ISBN 978-80-87975-32-9.

německé menšiny v jejich rodném jazyce s cílem šířit propagandistické komunistické myšlenky do jádra této skupiny.⁷⁵

⁷⁵ KREISSLOVÁ, Sandra a Lukáš NOVOTNÝ. Kulturní život německé menšiny v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 22. ISBN 978-80-87975-32-9.

5 Postavení německé menšiny dnes

Postavení všech menšin, a to nejen té německé, se v dnešní době ve většině států razantně změnilo. Příslušníci národnostních menšin mají stejná práva jako příslušníci české majority. V dnešní době již není tak obtížné získat české státní občanství, jako tomu bylo dříve.

5.1 Vývoj vztahů mezi Čechy a Němci

Během uplynulých let od konce druhé světové války se vztahy mezi Čechy a Němci závratně změnily. Oba národy dokázaly najít společné východisko v řešení konfliktů a v uspořádání vztahů a staly se součástí velkého mezinárodního uskupení nazývaného Evropská unie. Po tisíci letech společné historie plné konfliktů, při snaze Německa obsadit a podmanit si českou zemi, uzavřely tyto dva státy příměří a nenávist a aktivní rasismus nadobro vymizely.

Jakkoliv je pro nás bezprostřední sousedský vztah tím nejdůležitějším, nesmíme nikdy ztratit ze zřetele, že Češi i Němci, stejně jako ostatní národy Evropské unie, jsou součástí světového společenství, a proto naše budoucnost závisí i na budoucnosti světového společenství. Je naší povinností maximálně přispět k tomu, aby se tato budoucnost vyvíjela pozitivním směrem, to je k humanitě.⁷⁶

5.2 Postoj majority k německé menšině

Postoj majority k německé menšině se od konce války výrazně změnil. Dnes je tato menšina vnímána v jiném světle, než jak tomu bylo dříve. Německá minorita je považována za přínos české ekonomice a na rozdíl od jiných etnických menšin je v naší zemi vše vítána. Mnoho mezinárodních firem, sídlících v České republice spadá pod vedení příslušníka německé menšiny. Díky zákonu o rovnoprávnosti mají příslušníci německé etnické skupiny stejná práva, jako příslušníci majority. Kvůli poválečným odsunům však v České republice nepřibýlo tolik německých imigrantů, jak se očekávalo. Většina majoritní společnosti souhlasí s přijímáním těchto

⁷⁶ MAKRLÍK, Václav. Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti. Praha: Ideál, 2009, s. 384-385. ISBN 978-80-86995-07-6.

imigrantů jen za určitých podmínek, kdy budou přínosem pro společnost. Poválečný odpor k německému jazyku již není hlavním určujícím faktorem stavu vztahů mezi těmito dvěma národnostmi.

V přiloženém grafu ze sčítání lidu z roku 2011 můžeme vidět, že poměr lidí hlásících se k německé menšině postupně klesá. V roce 1991 se k této etnické skupině hlásilo téměř 50 000 obyvatel, v roce 2001 klesl počet na 39 000 a při posledním sčítání v roce 2011 se k německé menšině přiznalo již pouze přibližně 19 000 obyvatel. Naopak si můžeme také povšimnout, že se počet příslušníků ostatních menšin při každém sčítání zvyšuje. S nejvyššími hodnotami se v tabulce objevuje národnost slovenská, ukrajinská a polská.

Obyvatelstvo ČR podle výlučné národnosti (Sčítání lidu, domů a bytů; Český statistický úřad, 1992, 2002, 2012)

národnost		celkem v roce 1991		celkem v roce 2001		celkem v roce 2011	
		absolutně	v %	absolutně	v %	absolutně	v %
obyvatelstvo celkem		10 302 215	100,0	10 230 060	100,0	10 436 560	100,0
v tom národnost	česká	8 363 768	81,18	9 249 777	90,42	6 711 624	64,31
	moravská	1 362 313	13,22	380 474	3,72	521 801	5,00
	slezská	44 446	0,43	10 878	0,11	12 214	0,12
	slovenská	314 877	3,06	193 190	1,89	147 152	1,41
	polská	59 383	0,57	51 968	0,51	39 096	0,37
	německá	48 556	0,47	39 106	0,38	18 658	0,18
	ukrajinská	8 220	0,07	22 112	0,22	53 253	0,51
	maďarská	19 932	0,19	14 672	0,14	8 920	0,08
	ruská	5 062	0,05	12 369	0,12	17 872	0,17
	romská	32 903	0,32	11 746	0,11	5 135	0,05
	bulharská	3 487	0,03	4 363	0,04	4 999	0,05
	řecká	3 379	0,03	3 219	0,03	2 043	0,02
	srbská	nejz.	---	1 801	0,02	1 717	0,02
	chorvatská	nejz.	---	1 585	0,02	1 125	0,01
	rusínská	1 926	0,02	1 106	0,01	739	0,01
	ostatní	9 860	0,10	39 477	0,39	52 225	0,5
nezjištěno, národnost neuvedena		22 017	0,21	172 827	1,67	2 642 666	25,32

⁷⁷ Vláda České republiky [online]. [cit. 2016-06-26]. Dostupné z:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava_2012_tiskarna.pdf

6 Rozhovor⁷⁸

Jako doplnění této práce slouží rozhovor s paní Edeltraud Lubichovou, která se narodila v roce 1936 a hlásí se k sudetským Němcům. Její vyprávění se shoduje s fakty uvedenými v práci, které byly získány z českých i německých zdrojů.

Rozhovor podává ucelený náhled na vzniklou situaci od člověka, který toto období osobně zažil. Jsou zde jasně vymezené vztahy mezi Čechy a Němci a jejich následný vývoj.

Kdy Vaše rodina začala pobývat na českém území?

Moje rodina pobývala na českém území již od počátku 19. století. Můj otec se narodil v sousedním městě zvaném Nová Ves a maminka se narodila u Plzně. Její rodina se později přistěhovala na Novou Ves s cílem získání lepší práce. Zde se také potom moji rodiče poznali. Tatínek s maminkou si spolu zařídili hospodu na Nové Vsi, která byla v provozu asi šest let.

Jaké byly tehdejší vztahy mezi Čechy a Němci?

„Do převratu v roce 1945 bylo vše naprosto v pořádku. Mezi národnostmi se nedělaly žádné rozdíly a lidé zde žili v poklidném sousedství.“

Jak se tedy vztahy proměnily v roce 1945?

„Mě v té době bylo 10 let. Kolem našeho domu se šel takzvaný pochod smrti, kterého se účastnili vojáci, kteří demolovali okolí. Po nich na naše území přišli „Rusáci“. Ti si několik kilometrů od našeho domu založili tábor, postavili si tam chatky. Po převratu se začaly přidělovat lidem lístky na potraviny, každý dostal určitý počet. Jako Němci jsme dostali lístků značně méně. Proto jsme jako děti byly vysláni k ruskému táboru, kde nám vojáci dali jídlo, například chléb nebo polévku. K táboru chodily pouze děti, ženy měly velký strach ze znásilnění. Muži z okolí se proto rozhodli utvořit seskupení a střídali se v noci na hlídce. Ruští vojáci sice byli hodní na děti, v noci však přepadávali bezbranné ženy a znásilňovali je.“

⁷⁸ Odpovědi na otázky jsou výpovědi paní Edeltraud Lubichové a byly řádně citovány.

Po převratu jsme museli nosit bílé pásky, aby všichni viděli, že patříme k Němcům. Pokud jsme chtěli jít na zábavu, tak jsme museli být již v osm hodin doma. Kdyby nás někdo přistihl venku po osmé hodině, mělo by to nedozírné následky.“

„Dalším omezením byl zákaz mluvení v německém jazyce na veřejnosti. Jednou moje sestra jela autobusem a odvážila se promluvit na svou kamarádku německy. V tu chvíli k ní přistoupil muž, který ji za tento čin krutě zbil, a ostatní k tomu jen přihlíželi, jelikož měli všichni strach.

Po převratu se změnila i situace ve školách. Čtyři roky jsem navštěvovala německou školu. Po převratu se ve školách se začalo učit pouze v českém jazyce. Já jsem uměla jen německy, neuměla jsem ani slovo česky. První rok ve škole se musela látka opakovat, protože nás bylo více, kteří jsme se česky nedorozuměli. První dva roky jsme nebyli ani známkováni, protože na nás nebylo vlastně ani co známkovat. Mnoho týdnů jsme také chodili za školu. Protože jsme si ve škole připadali ztraceni, nerozuměli česky a učitelé dávali najevo svůj odpor k Němcům, rozhodli jsme se do školy nechodit. Pravidelně jsme si ráno sbalili aktovku a měli v ní vše, jen ne učení. Celé dopoledne jsme pak trávili po návštěvách. Před převratem jsem se rozhodla studovat se svojí kamarádkou školu na prodavačku, úspěšně jsem vykonala přijímací zkoušky. Mým plánem bylo vydat se po studiu za svým bratrem do Berlína, kde si chtěl pořídit svůj vlastní obchod. Bohužel politická situace se změnila a na školu jsem nikdy neměla možnost nastoupit. K mému neštěstí můj bratr zemřel v nedožitých 17 letech ve válce. Zbývalo posledních 14 dní války, kterých se nedožil. Byla to nešťastná situace, kdy z celého oddílu byl vybrán nejmladší a nejstarší voják, kteří poté byli zastřeleni. Můj bratr byl tím nejmladším.

Co se týče práce, byli jsme velmi omezováni. Neměli jsme nárok na jinou práci, než na práci „uklížečky“. Dívky od 15 let uklízeli v nemocnici. Byla to spíše nucená práce. Kvůli nedostatku dobré práce začal můj táta „šmelit“, například vzal svou oblíbenou harmoniku a vyměnil ji za mouku, abychom měli co jíst.

V roce 1945 začal velký odsun Němců. Nedaleko odsud v Jiřetíně a v Jablonci nad Nisou byl tábor, kam obyvatele Smržovky odsunuly. Každý si směl sbalit 30 kg věcí a cenností, když však dorazili do tábora, příslušníci výboru jim věci probrali a dobré věci si nechali. Většina domů, která po Němcích zbyla, patřila k domům ve velmi dobrém stavu. Poté město dělalo nábor nových obyvatel a nabízelo nové domy pro československé obyvatelstvo. Sudetští Němci tímto přišli o všechnen svůj majetek.

Ke konci války se také objevovalo mnoho udavačů. Mezi nimi byli jak Češi, tak Němci. Dle mého názoru se jednalo především.“

Jak je možné, že vás se vystěhování nedotklo?

„Kolem nás vystěhovali všechny naše sousedy. My jsme již také byli připraveni na odsun, měli jsme sbaleno a jen vyčkávali na rozkazy policie. Můj tatínek byl velmi dobrým mačkářem skla a takoví lidé byli v české zemi potřeba. Neměli jsme žádný velký majetek, proto jsme se nedostali do centra zájmu odsouvání. Vystěhování byli především zámožní Němci.“

„V roce 1969 jsme se s manželem rozhodli podat si žádost na odstěhování se do Německa. Bohužel moji i manželovi rodiče byli velmi nemocní a my jsme je tu nechtěli nechat. K tomu všemu jsme měli již dvě malé děti, proto jsme nechtěli nic riskovat a raději zůstali tady. V roce 1969 tudy opět projížděli Rusové až do Liberce. Později jsme si s manželem koupili dům na Smržovce. Koupili jsme dům, ze kterého dříve byli násilím odsunuti Němci, teď však již patřil českým majitelům.“

Jaké byly česko-německé vztahy několik let po odsunu?

„Musela jsem se naučit česky. Jinak bych tu nemohla zůstat. Ještě v té době se našli lidé, kteří nám sprostě nadávali. V tu dobu jsme si s tím však už nelámali hlavu. Stále se najdou lidé, kteří mají odpor vůči německé národnosti.“

Pocitujete dnes nějaké rozdíly mezi Čechy a Němci?

„Dnes můžu říci, že ne. Ať se jedná o Čecha, Němce či Poláka, vycházím dnes dobře s každým. Bohužel dnes trávím spoustu času sledováním německých programů v televizi a zjišťuji, že se moje čeština začíná opět zhoršovat. Dnes je v Čechách tolik různých kultur, že by se museli nakonec nenávidět všichni navzájem.“

7 Závěr

Přestože se multikulturalismus začal objevovat výrazněji až po skončení 2. světové války, české a německé etnikum se střetávalo a protínalo již mnohem dříve, což mělo za následek vzájemné ovlivnění obou kultur. V dnešní době již početní zastoupenost německého etnika není tak vysoká jako dříve, převládá například národnostní menšina romská, vietnamská a slovenská. Mezi další menšiny se řadí také minorita ukrajinská, pro kterou je Česká republika atraktivní z hlediska finančního ohodnocení odvedené práce. V České republice panuje takzvaná menšinová politika, která usiluje o to, aby minority měly stejná práva a povinnosti jako česká majorita a předešlo se tím případnému obvinění z rasismu.

Bakalářská práce si kladla za hlavní cíl porovnání proměnlivosti vztahů mezi Čechy a Němci dříve a dnes. Každá z kapitol se zaměřuje na určité historické události, které blíže zkoumá. Následně je vždy definován a zdůvodněn tehdejší stav česko-německých vztahů. Přestože se vztahy mezi těmito dvěma národy začaly vyvíjet již na počátku našeho letopočtu v době, kdy se jednalo pouze o kmeny, vyznačuje se každá následující hodnocená událost během dvou tisíc let určitou analogií.

Pro zpracování teoretické části byla použita odborná literatura jak od českých tak rovněž i od německých autorů. Užití českých a německých zdrojů ukázalo odlišný pohled na určité situace. Je možné si povšimnout, že jisté situace, jako například husitskou revoluci a odsun sudetských Němců, vnímají Češi a Němci zcela odlišně. Na začátku práce byly vysvětleny základní pojmy, které byly důležité pro pochopení celého obsahu. Každá z následujících kapitol se zaměřovala na život německé minority na českém území v určitém časovém období, na jejich kulturu, životní podmínky a také vliv na majoritní společnost. Praktická část, která obsahuje rozhovor s příslušníkem německé národnosti, potvrzuje čtenáři fakta, která byla nalezena v použité české i německé literatuře. Jedná se o výpověď osoby, která upřesnila pohled na konec druhé světové války a následný odsun sudetských Němců z českého pohraničí pomocí příběhů z vlastního života. Smýšlení českého národa o národu německém se během historie velmi změnilo. Dříve byla německá menšina nejrozšířenější minoritou v české zemi, dnes je tomu však jinak. Česká republika je multikulturní společností, kde se na společném soužití podílejí nejrůznější etnické

skupiny. Češi v dnešní době již nevnímají národnostní rozdíly mezi Čechy a Němci žijícími v české zemi tolik, jako tomu bylo dříve. Ze zjištěných informací je možné konstatovat, že německá minorita představovala pro českou majoritu největší problém po skončení druhé světové války, po které následoval odsun sudetských Němců z českých oblastí. Lidé odmítali rovnoprávnost mezi těmito dvěma národnostmi a usilovali o „potrestání“ Němců za následky války.

K této části se vztahuje citát od Václava Havla, který se vyjadřoval k vyhnání sudetských Němců z českého území. *„Musíme si konečně uvědomit, že nás nemučil německý národ, ale konkrétní, lidské osoby [...]“* "Já osobně - stejně jako mnozí z mých přátel - odsuzujeme vyhnání Němců po válce. Vždy se mi zjevuje jako hluboce amorální čin, který nejen Němcům, ale snad ještě ve větší míře Čechům samotným přivodil škody, a to jak morální, tak materiální. " *"Věřím, že jsme povinni vůči Němcům, kteří byli po druhé světové válce vyhnáni, se omluvit."*⁷⁹

Současné postavení menšin v České republice odpovídá faktu, že lidé pomalu pouštějí od původní nevráživosti a nenávisti vůči německé společnosti. Němci patří v Čechách k jedné z nejméně konfliktních etnických skupin. Lidé přestali přisuzovat katastrofální události v historii celému německému národu, naopak si převážná část uvědomila, že za vším stojí pouze určití jedinci.

Vztahy mezi Čechy a Němci se během historie velmi proměňovaly, ale dnes už nepatří k nejdiskutovanějším problémům. Aktuálně obrací občané České republiky svou pozornost na příslušníky jiných národností, kteří do české země v hojném počtu migrují. Mnoho českých obyvatel má velký strach z migrační vlny, díky které se do české země dostávají lidé, kteří radikálně usilují o prosazování svého islámského vyznání. Umožnění vpuštění této menšiny na české území s sebou nese strach z hrozby terorismu a popřípadě i války. Dle názoru většiny nemají Češi problém s tolerancí menšinových národností, pokud jsou tyto národnosti přínosem pro českou zemi. Tento nový problém by mohl být přínosným navazujícím tématem další kvalifikační práce.

Práce byla pro autorku velkým přínosem, protože obohatila její dosavadní zkušenosti a znalosti daného tématu. Použitá literatura také autorce pomohla

⁷⁹ Prezident Václav Havel z počátku roku 1990. Citace Konrad Badenheuer: "Sudetští Němci - etnická národnost v Evropě," Sudetoněmecká Rada, Mnichov, 2007, str. 115

pochopit současný stav česko-německých vztahů a změnila její jednostranně zaměřený pohled na danou problematiku.

Soupis bibliografických citací

BENEŠ, Zdeněk a Václav KURAL. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. 2., opr. vyd. Praha: Gallery, 2002. ISBN 80-86010-60-0.

České národní listy [online]. [cit. 2016-06-25]. Dostupné z:

<http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/cesko-nemecke-vztahy-ve-svetle-dejin.html>

FAJMON, Hynek a Kateřina HLOUŠKOVÁ. *Konec soužití Čechů a Němců v Československu: sborník k 60. výročí ukončení II. světové války*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-065-9.

HLADÍK, Jakub. *Multikulturní výchova: (socializace a integrace menšin)*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006. ISBN 80-7318-424-9.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.

KAPELLER, Norbert. *Die deutsche Minderheit in Tschechien: das Schicksal der heimatvertriebenen Sudetendeutschen nach 1945*. Freistadt: Institutsverlag Idea, 2008. ISBN 978-3-9502566-2-8.

KLAUS, Václav, DEJMEK, Jindřich a Marek LOUŽEK (eds.). *Únor 1948: šedesát let poté : sborník textů*. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008. Ekonomika, právo, politika. ISBN 9788086547985.

KLAUS, Václav, Jiří WEIGL a Jan EICHLER. *Sto let od počátku první světové války*. Praha: Institut Václava Klause, 2014, s. 8-10. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-87806-10-4.

KOKAISL, Petr, Sandra KREISSLOVÁ, Andrea ŠTOLFOVÁ, Jana ZYCHOVÁ a Pavla FAJFRLÍKOVÁ. *Po stopách Němců ve východní Evropě: Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, bývalá Jugoslávie a Ukrajina*. Praha: Nostalgie, 2015. Pestrá Evropa. ISBN 9788090620711.

KOSCHMAL, Walter, Marek NEKULA a Joachim ROGALL (eds.). *Češi a Němci: dějiny - kultura - politika*. Praha: Paseka, 2001. ISBN 8071853704.

KOSCHMAL, Walter, Marek NEKULA a Joachim ROGALL. *Deutsche und Tschechen: Geschichte, Kultur, Politik*. München: C.H. Beck, 2001. Beck'sche Reihe. ISBN 3-406-45954-4.

KOVÁŘ, Petr. *Všeobecný přehled: testy*. 2. vyd. Praha: Fragment, 2014. Přijímací zkoušky na vysoké školy (Fragment). ISBN 978-80-253-2044-0.

KREISSLOVÁ, Sandra a Lukáš NOVOTNÝ. *Kulturní život německé menšiny v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. ISBN 978-80-87975-32-9.

KRUTINA, Jiří. Česko-německé vztahy ve světle dějin. In: *České národní listy* [online]. Dostupné z: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/cesko-nemecke-vztahy-ve-svetle-dejin.html>KŘEN, Jan a Eva BROKLOVÁ. *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-468-0.

KŘEN, Jan. *Konfliktní společenství: Češi a Němci 1780-1918*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2177-7.

LAURIN, Petra, Irena NOVÁKOVÁ a Christa PETRÁSKOVÁ. *Osudy Němců z Jizerských hor v letech 1945-1948*. Liberec: Bor, 2016. ISBN 978-80-87607-54-1.

LUFT, Robert a Ludwig EIBER. *Bayern und Böhmen: Kontakt, Konflikt, Kultur : Vorträge der Tagung des Hauses der Bayerischen Geschichte und des Collegium Carolinum in Zwiesel vom 2. bis 4. Mai 2005*. 2. Aufl. München: R. Oldenbourg, 2007. Veröffentlichungen des Collegium Carolinum, Bd. 111. ISBN 978-3-486-58455-4.

MACHÁČEK, Pavel. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002. ISBN 80-7151-199-4.

MAKRLÍK, Václav. *Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti*. Praha: Ideál, 2009. ISBN 978-80-86995-07-6.

MAŘÍKOVÁ, Hana, Miloslav PETRUSEK a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.

MOMMSEN, Hans, Dušan KOVÁČ, Jiří MALÍŘ a Michaela MARKOVÁ. *První světová válka a vztahy mezi Čechy, Slováky a Němci*. Brno: Matice moravská, 2000. Publikace Česko-německé a Slovensko-německé komise historiků. ISBN 80-902304-8-2.

MOMMSEN, Hans, Dušan KOVÁČ, Jiří MALÍŘ a Michaela MARKOVÁ. *První světová válka a vztahy mezi Čechy, Slováky a Němci*. Brno: Matice moravská, 2000. Publikace Česko-německé a Slovensko-německé komise historiků. ISBN 80-902304-8-2.

PETRÁŠ, René. *Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana*. Praha: Karolinum, 2009, s. 163. ISBN 978-80-246-1639-1.

Prezident Václav Havel z počátku roku 1990. Citace Konrad Badenheuer: "Sudetští Němci - etnická národnost v Evropě," Sudetoněmecká Rada, Mnichov, 2007

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, 2007. Psychologie (Portál). ISBN 978-80-7367-280-5.

RÁDL, Emanuel. *Válka Čechů s Němci*. 2.vyd. (1.vyd.v Melantrichu). Praha: Melantrich, 1993. České myšlení. ISBN 80-7023-147-5.

RICHTER, Karel. *Češi a Němci v zrcadle dějin*. Třebíč: Akcent, 1999. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-054-4.

SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946*. Praha: Pragma, c2002, s. 21-22. ISBN 80-7205-901-7.

Stem [online]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/jaky-je-vztah-obcanu-cr-k-ruznym-narodum-a-etnikum/>

ŠŮSTEK, Václav. Soužití Čechů s Němci v českých zemích, I. In: *České národní listy* [online]. Dostupné z: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/souziti-cechu-s-nemci-v-ceskych-zemich-i.html>

VELČOVSKÝ, Václav. *Nesoužití: česko-německá jazyková politika 18.-20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. ISBN 978-80-7422-298-6.

Vláda České republiky [online]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rmm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>

WEIZSÄCKER, Wilhelm. *GESCHICHTE DER DEUTSCHEN IN BÖHMEN UND MÄHREN*. Hamburg: Flemmings Verlag, 1950.

Seznam příloh

Příloha A (tabulka) Vláda České republiky [online]. Dostupné z:
http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava_2012_tiskarna.pdf